

Poreč kao destinacija kulturnog turizma

Legović, Matteo

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:581949>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Università Juraj Dobrila di Pola

Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

Facoltà di studi interdisciplinari, italiani e culturali

Preddiplomski studij Kultura i turizam

Matteo Legović

POREČ KAO DESTINACIJA KULTURNOG TURIZMA

Završni rad

Pula, rujan 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Università Juraj Dobrila di Pola

Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

Facoltà di studi interdisciplinari, italiani e culturali

Preddiplomski studij Kultura i turizam

Matteo Legović

POREČ KAO DESTINACIJA KULTURNOG TURIZMA

Završni rad

JMBAG: 0303075135, redovni student

Studijski smjer: Preddiplomski sveučilišni studij Kultura i turizam

Kolegij: Posebni oblici turizma

Mentor: doc. dr. sc. Nataša Urošević

Znanstveno područje: Interdisciplinarne znanosti

Pula, rujan 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Matteo Legović, kandidat za prvostupnika kulture i turizma ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, 08.09.2020. godine

Student

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Matteo Legović dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Poreč kao destinacija kulturnog turizma koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 08.09.2020.

Potpis

SADRŽAJ

1	Uvod	1
2	Kulturni turizam	2
2.1	Kultura i kulturni turizam	2
2.2	Kulturni turisti.....	5
2.3	Održiva valorizacija i upravljanje kulturnim resursima	6
2.4	Strategije razvoja kulturnog turizma	8
2.5	Kulturni turizam u Hrvatskoj	11
3	Kulturno – povijesna baština Poreča	14
3.1	Povijesni razvoj grada	15
3.2	Povijest razvoja turizma	16
3.2.1	Suvremeni razvoj turizma.....	17
3.3	Materijalna kulturno – povijesna baština Poreča	19
3.4	Nematerijalna kulturno – povijesna baština Poreča	22
3.4.1	Kulturne manifestacije.....	23
3.4.2	Grad mozaika	24
3.4.3	La mula de Parenzo	24
3.4.4	Ruta Feničana.....	25
4	Eufrazijeva bazilika – najvrjednije kulturno dobro Poreča	27
4.1	Povijesni razvoj i gradnja bazilike	27
4.2	Unutrašnjost bazilike	29
4.3	Kompleks Eufrazijeve bazilike	32
4.4	UNESCO	33
4.5	Projekti.....	33
5	Studija slučaja: Mogućnosti unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča	35
5.1	Metodologija istraživanja	35
5.2	Interpretacija rezultata	35

5.2.1	Intervju 1.....	36
5.2.2	Intervju 2.....	37
5.2.3	Intervju 3.....	38
5.3	Analiza rezultata i SWOT analiza.....	39
5.4	Osvrt na provedeno istraživanje.....	41
6	Zaključak	43
	Popis literature	45
	Popis priloga	48
	Sažetak.....	53
	Summary.....	54

1 Uvod

Grad Poreč nalazi se na zapadnoj obali Istarskog poluotoka, a njegova povijest započinje u prapovijesti iz koje datiraju najstarija arheološka nalazišta. Tijekom dvije tisuće godina mnoge vlasti izmjenjivale su se u Poreču; od Rimskog Carstva, Bizanta, Mletačke Republike, Austro – Ugarske Monarhije do Kraljevine Italije. Upravo su izmjenjivanja različitih vlasti i promjena kultura ostavile vrlo bogatu kulturno – povijesnu baštinu na ovoj mikrolokaciji, među kojima i kompleks Eufrazijeve bazilike kao najvrjednije kulturno dobro s obzirom na to da je od 1997. pod zaštitom UNESCO – a.

Zadnjih nekoliko desetljeća ovaj mediteranski gradić na Jadranskoj obali postao je najpoznatija turistička destinacija u Hrvatskoj. Prema podacima HTZ-a Poreč je 2019. godine bio treća najposjećenija destinacija u Hrvatskoj sa 3,5 milijuna noćenja. Zadnjih godina sve više su prisutne negativne posljedice masovnog turizma; Grad Poreč ima oko 20 tisuća stanovnika, a kako se dnevno tijekom turističke sezone u gradu kreće 120 tisuća ljudi, ova velika brojka turista naravno uvelike utječe na mobilnost u destinaciji. Uz to Poreč je pretežno destinacija masovnog turizma s visoko izraženom sezonalnošću. Kako bi se riješili ključni izazovi i problemi masovnog turizma potrebno je razvijati cjelogodišnji održivi turizam posebnih oblika. Strategijom razvoja kulture Grada Poreča Parenzo 2017. – 2022. strateški cilj je razvoj kulturnog turizma, pa tako je i tema ovog završnog rada Poreč kao destinacija kulturnog turizma.

Nakon uvodnog dijela slijedi poglavlje u kojem je analizirana kultura i kulturni turizam, kulturni turisti, strategije razvoja turizma i kulturni turizam u Hrvatskoj. U trećem poglavlju prikazana je resursna osnova razvoja kulturnog turizma u Poreču, odnosno kulturno – povijesna baština Poreča, kroz povijesni razvoj grada, povijesni i suvremeni razvoj turizma te materijalna i nematerijalna kulturno – povijesna baština. Četvrto poglavlje posvećeno je najbitnijem i najvrjednijem kulturnom dobru Poreča, a to je kompleks Eufrazijeve bazilike. U petom poglavlju prikazana je studija slučaja o mogućnostima unapređenja i valorizacije kulturno povijesne baštine Poreča. Istraživanje se temelji na hipotezi da Poreč može unaprijediti i valorizirati kulturno – povijesnu baštinu kako bi postao destinacija održivog kulturnog turizma. U ovom poglavlju prikazana je metodologija istraživanja, interpretacija dobivenih rezultata i analiza rezultata pomoću SWOT analize, nakon koje slijedi osvrt na provedeno istraživanje. Na kraju rada zaključit će se cjelokupan rad te iznijeti mišljenje i zapažanje o samoj tematici te provedenom istraživanju.

2 Kulturni turizam

Prema istraživanju TOMAS Ljeto 2017., 54,9 posto turista posjećuje Hrvatsku radi pasivnog odmora i opuštanja, a tek 12,3 posto posjećuje Hrvatsku radi upoznavanja kulturnih znamenitosti i događaja. Uz to 62,2 posto turista dolazi u Hrvatsku osobnim automobilom, a Hrvatska je uglavnom percipirana kao destinacija ljetnog turizma što rezultira visokom sezonalnošću.¹

Razvojem posebnih oblika turizma, kroz održivu valorizaciju jedinstvenih lokalnih kulturnih i prirodnih resursa, moguće je riješiti neke od ključnih probleme hrvatskog turizma. Iz ovog razloga u ovom poglavlju analiziraju se pojmovi kulture, kulturnog turizma, preduvjeti razvoja kulturnog turizma, strategije razvoja te kulturni turizam u Hrvatskoj.

2.1 Kultura i kulturni turizam

Riječ kultura dolazi od latinske riječi cultura što znači obrađivanje zemlje, njega duha i tijela, oplemenjivanje, poštovanje, a danas pojam označava složenu cjelinu institucija, vrijednosti i prakse koje čine život jedne skupine ljudi i prenose se učenjem. Definiranju kulture i kulturnog turizma treba se pristupiti interdisciplinarno te ih promatrati u međusobnom odnosu, a ne kao zasebne cjeline.

Od samih početaka turizma, ljudi su bili motivirani kulturnim turističkim doživljajima, odnosno posjećivali su povijesne gradove, povijesne spomenike, muzeje, festivale, ali tek krajem 1970. tih godina su kulturni turisti prepoznati kao distinktivna grupa posjetitelja. Svjetska turistička organizacija pretpostavlja da 37 posto međunarodnih putovanja uključuju kulturne aktivnosti, dok neki stručnjaci tvrde da se 70 posto putovanja može svrstati pod kulturni turizam.²

Kultura i turizma usko su povezani pojmovi i zato je kulturu važno proučavati kao proces jer je i turizam dinamičan proces. Upravo iz razloga jer su to dinamične pojave koje se mijenjaju vrlo je teško njihovo definiranje. Mak definira pojam kulture kao skup vrijednosti, vjerovanja, ponašanja, simbola (npr. tradicija, običaji, odijevanja i umjetnosti) i kao oblik naučenog

¹ TOMAS Ljeto 2017., Institut za turizam: <https://hrturizam.hr/wp-content/uploads/2018/07/Tomas-Ljeto-2017-Stavovi-i-potrosnja-turista-u-Hrvatskoj.pdf>, 29.08.2020.

² Tomljenović, R., Kulturni turizam. U Čorak S., Mikačić V., *Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno*, Zagreb, 2006., str. 119.

ponašanja lokalne zajednice. Kulturu se može definirati i kao način života jednog društva koji se prenosi se s generacije na generaciju i tipičan je za određenu društvenu skupinu. Kultura uključuje također jedinstvena prirodna, povijesna i kulturna postignuća određenog područja i ljudi koji na njemu žive, kako bi ih sadašnje i buduće generacije mogle iskusiti.³

Kako turizam posjetitelju omogućuje upoznavanje materijalne i nematerijalne kulturne baštine receptivne lokalne zajednice, Vizjak kulturu promatra kao ukupnost materijalnih i duhovnih vrijednosti koje je čovjek stvorio u svojoj društveno-povijesnoj praksi, u svome svladavanju prirodnih sila, razvoju proizvodnje te tijekom rješavanja društvenih problema.⁴

Svjetska turistička organizacija definirala je kulturni turizam kao putovanja motivirana kulturom, poput studijskih, kazališnih i kulturnih tura, putovanja na festivale i slična događanja, posjete povijesnim lokalitetima i spomenicima, putovanja kako bi se proučavala priroda, folklor ili umjetnost i hodočašća. Kulturni turizam vrlo slično je definirao i Silberberg koji opisuje kulturni turizam kao putovanje izvan stalnog mjesta boravka, motiviran potpuno ili djelomično interesom za kulturu, odnosno povijesnu, umjetničku, znanstvenu baštinu jedne društvene zajednice, regije, grupe ili institucije.⁵

Općeprihvaćena definicija kulturnog turizma je da ovaj pojam obuhvaća putovanja koja uključuju posjet kulturnim resursima bez obzira na inicijalnu motivaciju, a kultura ne mora samo obuhvaćati posjet muzejima ili koncertima već može biti i nematerijalne prirode.⁶

Danas se zbog sve veće obrazovanosti turista i zasićenja turističke ponude stvara novi tip putnika: postmodernog turista, a ovaj novi tip turista zahtijeva iskustvo, novosti, aktivnosti i edukaciju. Radi takve potražnje turističko tržište se danas segmentira na specijalizirane oblike: sportski, vjerski, seoski, kongresni, zdravstveni, robinzonski, kulturni turizam i slično. Postmoderni turist putuje s točno razrađenom vizijom, a u turističkoj destinaciji ne očekuje pasivan odmor već aktivno sudjelovanje. Kulturni turizam se tako smatra novim tržištem koje je nastalo fragmentacijom potražnje i stvaranjem tržišnih niša, a mnogobrojna istraživanja dokazuju da je kulturni turizam najbrže rastuće tržište u Europi. Na kulturni turizam uvelike utječu trendovi kao što je city break, porast potražnje za individualiziranim paket-aranžmanima, porast starijih turista te tendencija k putovanju kao iskustvu. Socio-demografske promjene i

³ Mak, prema Metelka, 1999., U Jelinčić, D. A., *Abeceda kulturnog turizma*, Zagreb 2008., str. 26.

⁴ Vizjak, A., U Jelinčić, D. A., *Abeceda kulturnog turizma*, Zagreb 2008., str. 27.

⁵ UNWTO, 1985., U Tomljenović, R., Kulturni turizam. U Čorak S., Mikačić V., *Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno*, Zagreb, 2006., str. 121.

⁶ Jelinčić, D. A., *Abeceda kulturnog turizma*, Zagreb 2008., str. 42.

promjene načina života uvjetovale su rast potražnje za kulturnim turizmom, a uz to smanjio se interes za turizam sunca i mora te se javila potražnja za alternativnim aktivnostima. No kultura samo po sebi nije dovoljan razlog za putovanja te je ona vrlo često usputan proizvod u turističkoj destinaciji. Mnogi znanstvenici smatraju da je turizam vezan uz kulturnu tržišnu nišu te ako se na prikladan način predstavi može postati vrlo uspješan. Tako je najbitniji aspekt način prezentacije kulture.⁷

Kulturni turizam kao posebni oblik turizma teži održivom razvoju, pri tome treba zadovoljiti sljedeće kriterije održivosti:

1. Razumijevanje posjetitelja i lokalnog stanovništva;
2. Povećanje poštovanja prema kulturnim lokalitetima;
3. Implementacija kulturne nosivosti;
4. Stimulacija lokalnog gospodarstva.

Uz mnogobrojne pozitivne učinke kulturnog turizma kao što su: povećanje potrošnje i produljenje boravka, privlačenje turista veće platežne moći, produljenje sezone, očuvanje kulturnih vrijednosti lokaliteta i kulturnog identiteta, dodatno zapošljavanje posebno kulturnih djelatnika i umjetnika, poboljšanje imidža turističke destinacije, obogaćivanje turističke ponude kulturnim atrakcijama, proširivanje znanja o vlastitim kulturnim vrijednostima te obogaćivanje kvalitete kulturnog života lokalnog stanovništva, javljaju se i negativni učinci. Uglavnom se negativnim učincima smatra: komercijalizacija kulture, poticanje glumljenja autentičnosti, izazivanje društvenog konflikta, izazivanje kulturnog paradoksa, sukob vrijednosti, nesporazum i stereotipizacija.⁸

Šuran ističe kako kulturni turizam danas ne uključuje samo mjesta s umjetničkim, arheološkim i povijesnim obilježjima, već uključuje iskustva koja su usmjerena na upoznavanje kulture određenog mjesta i to u širem antropološkom smislu: „To znači da kulturna potražnja ne smije više biti shvaćena isključivo kao jedno obično razgledavanje znamenitih umjetničkih djela i zbirka poznatih autora ili povijesnih događanja, već kao šire iskustvo koje u sebe neminovno obuhvaća teritorij i njegovu kulturnu baštinu. Uključujući i nematerijalnu baštinu. I to ne samo običaje i tradicije, već posebice i ona znanja koja su se tijekom vremena nakupila i uslojevila posredstvom multikulturnog i plurietničkog suživota na tom prostoru.“⁹

⁷ Jelinčić, D. A., *Abeceda kulturnog turizma*, Zagreb 2008., str. 53 – 58.

⁸ Ibid.

⁹ Šuran, F., *Turizam i teritorij*, Buje-Buie, 2016., str. 214.

2.2 Kulturni turisti

Kroz pojam kulturnog turizma razvio se i pojam kulturni turisti, a kompleksnost definicije kulturnog turizma odražava se i na kompleksnost pojma kulturnih turista. 1970-tih godina kulturnim turistima smatrana je mala grupa bolje obrazovanih i imućnijih ljudi s izraženom sklonošću prema kulturi i privučenih elitnim kulturnim atrakcijama i manifestacijama. Danas se taj pojam promijenio, ponajviše zbog njihove heterogenosti. Kulturni turisti danas jesu imućniji i iznadprosječnih primanja te srednje i starije životne dobi i više su zastupljene žene. Uglavnom kulturni turisti posjećuju veliki broj kulturnih atrakcija tijekom putovanja, ali vrlo često je i njihova profesija povezana s kulturom i umjetnošću.¹⁰

Kulturni turisti motivirani kulturom razlikuju se prema stupnju motivacije, ona može biti:

1. Primarna;
2. Usputna;
3. Slučajna.

Primarna motivacija prisutna je kod turista koji posjećuju turističku destinaciju isključivo radi kulture, a to vrlo često uključuje odlazak na izložbe, glazbene festivale, koncerte, kazališne predstave i slično. Usputna motivacija je kada turisti putuju radi drugih motiva, a kultura i kulturni život je za njih usputno i sekundarno. Takvi turisti borave primjerice u destinaciji radi odmora, a usput posjete i izložbu ili uživaju u gastronomiji. Slučajna motivacija javlja se u situacijama kada turist nema namjeru upoznati se s kulturom destinacije, ali zbog kontakta s lokalnom zajednicom može i slučajno ući u kontakt s kulturom.¹¹

Interes kulturnog turista može biti specifičan i nespecifičan. Turisti specifičnog kulturnog interesa određeno znaju u kojoj vrsti kulturnih događaja žele sudjelovati, a nespecifičan kulturni turist nije zainteresiran za točno određeni oblik kulture, već šire područje koje kultura obuhvaća. Treba se razlikovati i općeg kulturnog turista i specijaliziranog kulturnog turista. Opći kulturni turist posjećuje različite zemlje, regije, gradove i sudjeluje u različitim oblicima kulturnog života. Njegovo kulturno znanje povećava se u skladu s praktičnim znanjem i iskustvom, ali i sudjelovanju u svakodnevnim aktivnosti u nepoznatoj okolini. Specijalizirani kulturni turist usredotočen je na jedan lokalitet ili mali broj lokaliteta ili kulturnih entiteta.

¹⁰ Tomljenović, R., Kulturni turizam. U Čorak S., Mikačić V., *Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno*, Zagreb, 2006., str. 122.

¹¹ Jelinčić, D. A., *Abeceda kulturnog turizma*, Zagreb 2008., str. 43 – 44.

Specijalizirani kulturni turist posjećuje kontinuirano jedan grad, regiju ili zemlju, te želi upoznati točno to određeno mjesto, određene kulturne spomenike, povijest, umjetnost ili muzeje.¹²

Proučavanje i poznavanje različitih tipologija kulturnih turista bitno je pri stvaranju strategija razvoja kulturnog turizma. Za izradu Strategije razvoja kulturnog turizma u Hrvatskoj poslužila je sljedeća tipologija:

1. Turist usputne ili slučajne kulturne motivacije – motivacija nije kulturna, već usput upoznaje kulturu;
2. Must see turist - inspiriran kulturom;
3. Pravi kulturni turist – motiviran kulturom.¹³

2.3 Održiva valorizacija i upravljanje kulturnim resursima

Razvojem kulturnog turizma i sve većim brojem kulturnih turista, javio se problem upravljanja i valorizacije kulturne baštine. Izazov s kojim se suočava kulturni turizam je pronaći ravnotežu između turizma i upravljanja kulturnom baštinom, odnosno između konzumiranja vanjskih vrijednosti od strane turista i očuvanja unutarnjih vrijednosti od strane upravitelja kulturne baštine. Pojava turizma kao zainteresirane i legitimne skupine korisnika učinila je postupak upravljanja kulturnim resursima još zahtjevnijim. Održiva turistička valorizacija kulturne baštine može se postići jedino zajedničkim interesima i ciljevima turističkog i kulturnog sektora.¹⁴

Koncept održivog turizma uključuje tri glavna načela održivosti: ekonomsku, socijalnu i prirodnu održivost. Održiva valorizacija i upravljanje kulturnim resursima predstavlja sve veći izazov suvremenom društvu. Održivo upravljanje kulturnim resursima podrazumijeva maksimiziranje dobiti bez stvaranja dugoročnih posljedica na kvalitetu života lokalnog stanovništva, okoliš i kulturne krajolike. Kulturno – povijesna baština, kao sastavni dio kulturnog i kreativnog sektora, može imati značajnu ulogu u gospodarstvu lokalne zajednice

¹² Jelinčić, D. A., *Abeceda kulturnog turizma*, Zagreb 2008., str. 47.

¹³ Ibid., str. 48.

¹⁴ Richards, G. (ed.), *Cultural Tourism, Global and Local Perspectives*, New York, London, Oxford: THHP, 2007, str. 9 – 10.

kroz razvoj poduzetništva u kulturi, stvaranje novih radnih mjesta, revalorizaciju tradicionalnih obrta, uvođenje inovativnih metoda rada i slično.¹⁵

Revitalizacija, obnova i turistička valorizacija kulturne baštine u kontekstu razvoja održivog turizma doprinosi prvenstveno razvoju lokalnog gospodarstva, jačanju društvenih odnosa, očuvanju kulturnog identiteta i održavanju kulturne raznovrsnosti.¹⁶

Valorizacija kulturno – povijesne baštine u funkciji održivog razvoja turizma trebala bi se voditi sljedećim načelima:

- Prepoznavanje važnosti mjesta kulturne baštine;
- Čuvanje mjesta baštine, njihova pravilna valorizacija i očuvanje;
- Razvijanje obostrano korisnih partnerstava koja uključuju različite dionike (lokalne vlasti, poduzetnici, javne institucije, sveučilišta, nevladine organizacije itd.);
- Uključivanje kulturne baštine u poslovno planiranje;
- Ulaganje u ljude i mjesta kroz obrazovanje i osposobljavanje dionika, promicanje lokalnih proizvoda i usluga itd.;
- Odgovorni marketing i promocije proizvoda i usluga;
- Kvalitetna iskustva posjetitelja;
- Poštivanje prava i obveza lokalnog stanovništva.¹⁷

Održivim turizmom može se pomoći razvoju primjerenih dugoročnih rješenja za turističke destinacije s prirodnim i kulturnim vrijednostima. Održivi turizam teži uspostavljanju potpore razvoju turističkog gospodarstva osiguravajući potrebnu zaštitu kulturne baštine. Turizam neće biti moguć na nekim prirodnim ili povijesnim lokalitetima ako je nekompatibilan s njihovim posebnim vrijednostima ili ako se kosi s ciljevima zaštite tih lokaliteta.¹⁸ Razvoj održivog turizma može biti idealan način da se baštinskim lokalitetima osigura održivost, a kulturna baština se putem održive turističke valorizacije štiti od propadanja.¹⁹

¹⁵ Cultural heritage for sustainable development, U Urošević, N., Afrić Rakitovac, K., *Models of valorisation of cultural heritage in sustainable tourism*, 2017., str 8 – 10.

¹⁶ Ibid., str. 25.

¹⁷ Hall, N., U Urošević, N., Afrić Rakitovac, K., *Models of valorisation of cultural heritage in sustainable tourism*, 2017., str 12,13.

¹⁸ *Održivi turizam u deset koraka*, Institut za turizam, Zagreb: <http://www.odraz.hr/media/152864/odrzivi-turizam-u-deset-koraka-small-file-size.pdf>, 03.09.2020.

¹⁹ Jelinčić, D. A., *Abeceda kulturnog turizma*, Zagreb 2008., str. 64.

Politika održivog razvoja turizma stvara se u menadžmentu grada i razvojem resursnog menadžmenta. Menadžment kulturnih resursa složeniji je od resursnog menadžmenta u drugim oblicima turizma jer su kulturni resursi u otvorenom sustavu u kojem mnogi elementi pripadaju načinu života ili neturističkim funkcijama. Razvoj menadžmenta kulturnih resursa i politika razvoja kulturnog turizma uključuju razumijevanje i korištenje kulture na četiri načina: podupiranje razvoja kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, korištenje umjetnosti i kulture kao sredstvo postizanja izvan kulturnih ciljeva i oblikovanje politika tako da se kultura i kulturni razvoj shvaća kao široko prilagodljiv resurs koji pridonosi imidžu i identitetu destinacije, stvaranje i jačanje dobrobiti zajednice te zaštita kulturnih resursa određivanjem kapaciteta održivosti.²⁰

Za uspješan menadžment kulturno – turističkog lokaliteta 1999. godine nastala je Međunarodna povelja kulturnog turizma, a ona se rukovodi sljedećim načelima:

1. Budući da je domaći i međunarodni turizam među najsnažnijim pokretačima kulturne ponude, konzervacija mora ponuditi odgovorna rješenja kako za članove receptivne zajednice tako i za posjetitelje kojima se omogućuje da iz prve ruke iskuse i razumiju baštinu odnosno kulturu te zajednice;
2. Odnos između kulturnih lokaliteta i turizma dinamičan je i može izazvati konflikte. Zato je potrebno primijeniti načelo održivog razvoja sadašnje i buduće generacije;
3. Turističko planiranje i konzervacija kulturnih lokaliteta moraju osigurati vrijednosti, zadovoljstvo i užitek iskustva posjetiteljima;
4. Receptivne i plemenske zajednice moraju biti uključene u planiranje konzervacije i turizma;
5. Turizam i konzervatorske aktivnosti moraju donijeti korist receptivnoj zajednici;
6. Programi promidžbe turizma moraju zaštititi i unaprijediti osobine prirodne i kulturne baštine.²¹

2.4 Strategije razvoja kulturnog turizma

Kulturni resursi razvijaju se za dobrobit lokalne zajednice, a kako bi kulturni resursi određene destinacije postali turistički valorizirani, potrebno ih je prilagoditi. Strategijama razvoja

²⁰ Pančić Kombol, T., *Kulturno nasljeđe i turizam*, Rijeka: <https://hrcaak.srce.hr/8702>, 02.09.2020.

²¹ Jelinčić, D. A., *Abeceda kulturnog turizma*, Zagreb 2008., str. 69.

kulturnog turizma razrađuju se opcije kojima se to može postići, a uspjeh ovisi o tome koliko je kulturnih resursa uključenih u turističku ponudu valorizirano kao kulturno-turistički proizvod.²²

Za razvoj kulturnog turizma postoji nekoliko strategija, odnosno opcija. Jedna od najpopularnijih, osobito u velikim gradovima, je izgradnja novih kulturnih atrakcija ili obnova starih kako bi se poboljšala kvaliteta kulturno - turističke ponude.

Druga strategija razvoja kulturnog turizma predlaže kulturne događaje i manifestacije. Razvijanjem kulturnih manifestacija destinacija može postati prepoznatljivija u kratkom roku, a kulturne manifestacije doprinose imidžu same destinacije. Ovom strategijom razvoja omogućava se statičnim kulturnim resursima razlog da budu ponovo posjećeni od strane turista.²³

Treća strategija razvoja je stvaranje tematskih cjelina kao što su na primjer kulturne četvrti, kako bi se povećala dostupnost i stvorila kritična masa atrakcija: „Ova je strategija razvoja osobito važna tamo gdje se žele privući slučajni kulturni turisti koji načelno imaju interesa za lokalnu kulturu i način života.“²⁴

Tematski itinereri spadaju pod četvrtu strategiju razvoja i njima je moguće privući veliki broj posjetitelja. Tematski itinereri mogu biti lokalni, regionalni, nacionalni ili međunarodni, a prema sadržaju tematski ili integrirani. Za izradu itinerera potrebno je odrediti temu, razviti uporišta u prostoru i posjedovati dodatne turističke sadržaje. Kao četvrta strategija razvoja navodi se grupiranje kulturno-turističkih atrakcija. Grupirati se mogu na primjer samo muzeji ali to je onda namijenjeno samo specijaliziranim grupama posjetitelja. Grupiranje može uključivati i druge kompatibilne resurse, muzeje i festivale, kazališta i hotele, restorane i muzeje, a načinom pakiranja pomaže se pri stvaranju teme i imidža destinacije.²⁵

Gržinić (2018.) ističe da koliko domaćin drži do svoje kulture, toliko će ju i tragaoci za užicima štovati. Uz strategije razvoja kulturnog turizma bitno je poštivati i sljedeće principe razvoja kulturnog turizma:

²² Tomljenović, R., Kulturni turizam. U Čorak S., Mikačić V., *Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno*, Zagreb, 2006., str. 128.

²³ Ibid., str. 127.

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

- Destinacije moraju definirati tip kulturnih posjeta i prema njima usmjeriti raspoložive resurse;
- Procijeniti koristi i rizike razvoja kulturnog turizma;
- Razviti svjesnost da se u suvremenom turizmu materijalna i nematerijalna kultura isprepliću;
- Prepoznati alternativne oblike turizma kao održive forme razvoja;
- Posjete prostorno distribuirati radi dugoročne održivosti istih;
- Voditi „inventar atrakcija“ (kulturna baštinizacija);
- Razvijati svjesnost lokalnog stanovništva o vrijednostima kulture kao i partnerstva dionika;
- Promovirati kulturni turizam (diplomacija, posjete medijskih grupa i dr.);
- Razdvojiti primarne od sekundarnih atrakcija po važnosti, ali ih nikako ne odvajati, već ih u ponudi pokušati integrirati;
- Utvrditi stanje infra i suprastrukture destinacije kao podržavajuće čimbenike uspjeha;
- Voditi se utjecajima u turizmu jer „izazivaju“ razvoj destinacija i funkcija su turističkog ponašanja;
- Izbjegavati banalizaciju/trivijalizaciju kulture i nuditi autentično;
- Ispitati turističke potrebe i koristiti interaktivne pristupe kroz izložbe i druge načine prezentacije blaga;
- Pokušati se priključiti regionalnim itinererima u okruženju;
- Voditi računa o konzervaciji/restauraciji;
- Orijehtacija sadržajnosti umjesto trivijalizaciji;
- Izbjeći negativnu kulturnu komodifikaciju;
- Razvijati specijalizirane ponude pomoću destinacijskih menadžment kompanija (receptivnih agencija, DMC-a) i nove ponude turoperatora, tj. uskladiti dionike različitih razina djelovanja i utjecaja;
- Ne voditi se samo profitom, već zadovoljstvom posjeta;
- Kreirati zajedničke vrijednosti, te lokalitet pretvoriti u razvojni potencijal; stvorena perspektiva lokaliteta;
- Integriranje primjera „dobre prakse“ (tuzemnih i inozemnih) kao dio evaluacije u upravljanju dobrima;
- Pripaziti o rizicima prelaska u masovne turističke forme i pojave kulturalne arogancije i transformacije; Imidž destinacije = imidž atrakcije = primjenjive strategije = otvorene

i transparentne konzultacije = komodifikacija i kontrola iskustva = poticanje sigurne potrošnje = dodana vrijednost/poticaaj za bolje razumijevanje značaja i značajnosti= osiguranje prodaje.²⁶

2.5 Kulturni turizam u Hrvatskoj

Dio hrvatske turističke ponude oduvijek su bili umjetnost, kultura i povijest, za domaće ali i strane turiste. Kulturno-povijesni spomenici i kulturna događanja bili su sredstvo promocije hrvatskih destinacija. Iako je dominantan tržišni segment turista motiviran suncem i morem bio manje zainteresiran za kulturno - povijesnu baštinu, tijekom godina, kulturna dobra nastojala su se turistički valorizirati. Prvi ozbiljan pristup razvoju kulturnog turizma u Hrvatskoj započeo je 2001. godine Strategijom razvoja kulturnog turizma u okviru Strategije kulturne politike koja je bila izrađena za potrebe Vladina projekta Hrvatska u 21. stoljeću, a povodom toga organiziran je i znanstveni skup u Dubrovniku kako bi se osvijestili potencijali o razvoju kulturnog turizma u Hrvatskoj.²⁷

Ministarstvo turizma RH je 2003. godine donijelo Strategiju razvoja kulturnog turizma „Od turizma i kulture do kulturnog turizma“ u kojoj su formulirani strateški prioriteti i planovi aktivnosti razvoja kulturnog turizma. Strateški prioriteti Strategije jesu sljedeći: stvoriti pozitivno okružje koje će poticati inicijative razvoja kulturnih turističkih proizvoda, uspostaviti sustav organizacije i mehanizme intersektorske suradnje, podići stupanj znanja i vještina potrebnih za razvoj kvalitetnih kulturnih turističkih proizvoda, podići standard interpretacije, opremljenosti i kvalitete kulturnih turističkih proizvoda te unaprijediti sustav protoka informacija, promocije i distribucije kulturnih turističkih proizvoda. Strategijom je zaključeno da kulturni resursi Hrvatske mogu, potencijalno, obogatiti imidž i kvalitetu hrvatske turističke ponude.²⁸

Institut za turizam je 2008. godine izradio studiju TOMAS Kulturni turizam za potrebe Ministarstva turizma, a istraživanje je obuhvaćalo stavove i potrošnju posjetitelja kulturnih atrakcija i događanja u Hrvatskoj. Rezultati istraživanja pokazali su da su kulturni turisti srednje

²⁶ Gržinić, J., *Turizam i razvoj*, Pula, 2018., str. 95 – 97.

²⁷ Tomljenović, R., Kulturni turizam. U Čorak S., Mikačić V., *Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno*, Zagreb, 2006., str. 129.

²⁸ <http://arhiva.rera.hr/Portals/0/docs/eu-turizam/Strategij-Razvoja-Kulturnog-Turizma.pdf>, 31.08.2020.

i mlađe životne dobi i uglavnom fakultetski obrazovani. Među kulturnim posjetiteljima preko 62 posto je inozemnih turista koji uglavnom noće u mjestu gdje se nalaze kulturne atrakcije.²⁹

Strategijom razvoja turizma RH do 2020. godine kulturni turizam je uvršten u vodeće proizvodne grupe hrvatske turističke ponude, a kako bi se planirane aktivnosti realizirale nastao je i Akcijski plan razvoja kulturnog turizma.

Prema istraživanju TOMAS Ljeto 2017. Instituta za turizam, kulturne znamenitosti i kulturni događaji osmi su motiv dolaska turista u Hrvatsku. Taj motiv dolaska izraženiji je kod mladi, do 29 godina, i starijih od 50 godina, ali i onih koji dolaze prvi put u Hrvatsku. Glavne turističke aktivnosti vezane uz kulturnu ponudu su: posjete lokalnim zabavama, razgledavanje znamenitosti, posjet koncertima, posjet muzejima i izložbama te posjet kazalištu i priredbama. „Prema stupnju zadovoljstva ponudom u destinacijama vidljivo je da su visoko zadovoljni prezentacijom kulturne baštine, kvalitetom označavanja znamenitosti te bogatstvom sadržaja za zabavu dok su srednje zadovoljni raznolikošću kulturnih manifestacija. Važno je naglasiti da kulturna baština, kao element ponude, ima utjecaja na oko trećinu naših gostiju kad je riječ o izboru destinacije. To je izraženije kod starije dobne skupine (50+) kao i kod onih koji dolaze prvi put i s članovima obitelji.“³⁰

U sljedećim tablicama prikazani su nedostaci i prioriteti u razvoju kulturnog turizma.

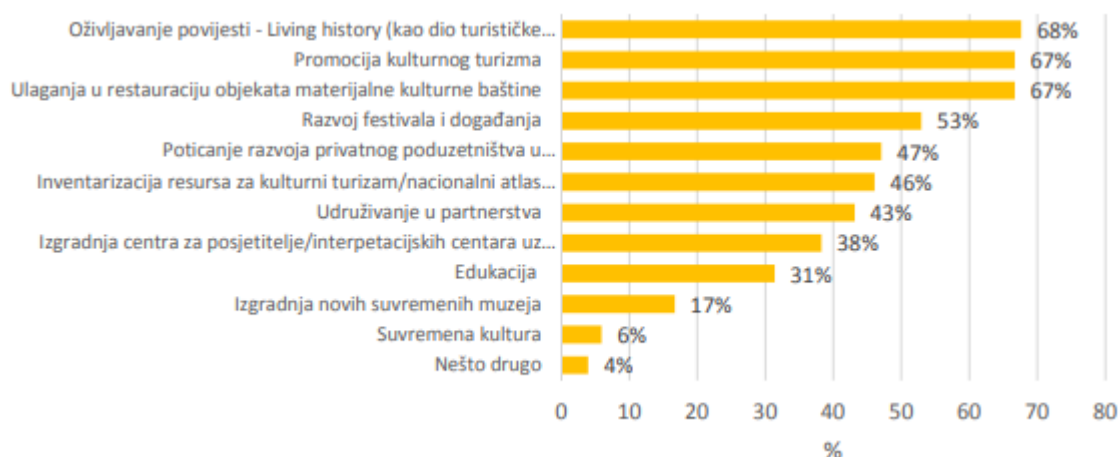
Tablica 1. Nedostaci u razvoju kulturnog turizma

Izvor: https://mint.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/001_160128-AP_kulturni.pdf (03.05.2020.)

²⁹

http://www.iztzg.hr/UserFiles/File/novosti/2009_TOMAS_Kulturni_turizam_2008_Sazetak_i_Prezentacija.pdf, 31.08.2020.

³⁰ https://mint.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/001_160128-AP_kulturni.pdf, 03.05.2020.

Tablica 2. Prioriteti u razvoju kulturnog turizma

Izvor: https://mint.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/001_160128-AP_kulturni.pdf (03.05.2020.)

Prema gore navedenim podacima, ključan nedostatak u razvoju kulturnog turizma je nedovoljna suradnja dionika iz kulturno – turističkog sektora ali i promocija i postojeći model upravljanja kulturnim resursima. Među najbitnijim prioritetima razvoja kulturnog turizma nalazi se oživljavanje povijesti, promocija kulturnog turizma te ulaganje u restauraciju objekata materijalne kulturne baštine. Ovim akcijskim planom jasno su postavljeni ciljevi razvoja, plan implementacije i ključni razvojni programi kulturnog turizma, a to su: infrastruktura za kulturni turizam, razvoj proizvoda kulturnog turizma, marketing kulturnog turizma, partnerstvo za razvoj kulturnog turizma i edukacija za kulturni turizam.

3 Kulturno – povijesna baština Poreča

Sama starogradska jezgra Poreča upisana je kao cjelina u Registar kulturnih dobra RH te tako predstavlja zaštićeno kulturno dobro. U Registar kulturnih dobra RH kao pojedinačno kulturno dobro Poreča upisani su i:

- Kompleks rimske vile na Punti Sorni
- Podmorske arheološke zone (2)
- Podmorska arheološka zona (6)
- Sklop zgrada palače Vergottini
- Vila Polesini
- Kompleks Eufrazijeve bazilike
- Istarska sabornica
- Gotička kuća
- Kuća Dva sveca
- Palača Sinčić.³¹

Slika 1. Grad Poreč - starogradska jezgra

Izvor: <https://www.myporec.com/hr/otkrijte-porec/multimedia/galerijaslika/241> (26.08.2020.)

³¹ <https://registar.kulturnadobra.hr/>, 18.08.2020.

Osim navedenih kulturno – povijesnih spomenika upisanih u Registar kulturnih dobra RH, Poreč je grad mnogobrojne kulturne baštine. U ovom poglavlju prikazat će se povijesni razvoj grada, povijesni razvoj turizma te analizirati materijalna i nematerijalna kulturno – povijesna baština Poreča.

Do 1990 – tih godina kultura u Gradu Poreču bila je dugo marginalizirana s obzirom na to da je Poreč bio veliko turističko središte te prednost se uvijek davala turizmu. Danas se o kulturi u Gradu Poreču operativno i strateški bave Zavičajni muzej Poreštine, Puško otvoreno učilište Poreč i Gradska Knjižnica.³²

3.1 Povijesni razvoj grada

Pretpostavlja se kako su poluotok na kojem se danas nalazi starogradska jezgra Poreča te okolna brda bila naseljena već nekoliko tisuća godina prije Krista, a naseljavali su ih prapovijesna plemena Histra. U drugom stoljeću prije Krista nakon pada Nezakcija kod Pule i Poreč postaje dio Rimskog Carstva u sklopu X. Rimske regije Venetia et Histria te grad Poreč postaje castrum, oppida civium Romanorum te municipium. U prvom stoljeću za vrijeme vladavine cara Tiberija grad Poreč dobio je status slobodne rimske kolonije Colonia Julia Parentium. Poreč je do danas zadržao jedinstvenu klasičnu rimsku urbanu strukturu s vodoravnom ulicom Decumanus i okomitom Cardo Maximus te središnjim rimskom trgom Marafor. Grad je za vrijeme Rimskog Carstva bio najpoznatiji po maslinovom ulju, vinu, školjkama kamenicama, žitu, a u okolici grada nalazile su se mnogobrojne ladanjske vile patricija, ville rustice. Nakon pada Zapadnog Rimskog Carstva 476. godine grad potpada pod vlast Germana Odoakara, istočnogotskog kralja Teodora, Bizantskom Carstvu, Longobarda, Franačku vlast i sve do XIII. Stoljeća pod vlast moćnih akvilejskih patrijarha.

Godine 1267. grad Poreč se predao Mletačkoj Republici te tako postao prvi istarski grad koji je postalo dio Venecije, a ostat će pod njezinom vlašću sve do samog pada Republike 1776. godine. Poreč je tako postao bitna venecijanska luka, a u gradu su se nalazile velike rezerve žitarica. Porečki mornari, poznati kao peoti, bili su jedini iskusni mornari koji su svaki brod koji plovi prema Veneciji mogli uspješno provesti kroz venecijansku lagunu. Godine 1354. Poreč je poharala, opljačkala i zapalila đenovska mornarica, a ukradene su relikvije Sv. Maura i Sv. Eleuterija. Za vrijeme vladavine Mletačke Republike grad dobiva svoj statut, grade se

³² <http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=21&pid=14>, 18.08.2020.

mnogobrojne palače i zgrade, razvija se kao ribarski i lučki grad no također prolazi kroz nekoliko razdoblja epidemija kuge. U XVI. i XVII. stoljeću Venecija je naseljavala grad Poreč i njegovu okolicu sa stanovnicima Dalmacije, Bosne, Albanije i Grčke. Padom Venecije 1797. grad prelazi pod francusku upravu koja uz modernizaciju i gradnju infrastrukture donosi i desakraliziranje crkva.

Od 1813. godine Poreč kao i cijela Istra dolazi pod upravu Austro – Ugarske Monarhije te ostaje pod njezinom vlašću sve do samog pada Monarhije 1918. godine. Poreč je 1861. godine postao sjedište Istarskog pokrajinskog sabora, a razdoblje vladavine Austrije donijelo je mnogo noviteta u grad. U ovom periodu dolazi do obnove grada, sanacije Eufrazijeve bazilike, otvaraju se škole, a 1895. otvara se prvo službeno kupalište Bagno Parentino, te kasnije kupalište Riviera. Prvo desetljeće dvadesetog stoljeća donijelo je još veći razvoj, otvorio se muzej, kazalište, sportska dvorana, starački dom i otvaraju se prvi hoteli Riviera i Venezia.

Godine 1918. padom Austro – Ugarske Monarhije te radi Londonskog sporazuma, Poreč kao i cijela Istra dolazi pod vlast Kraljevine Italije. U Drugom svjetskom ratu starogradska jezgra bila je uvelike uništena tijekom bombardiranja.³³

3.2 Povijest razvoja turizma

Pretpostavlja se da su turistička kretanja na području Poreča bila prisutna već u vrijeme antike, odnosno za vrijeme Rimskog Carstva, pošto je grad bio luka te u okolici se nalaze mnogobrojni ostaci ladanjskih vila. Prvi moderni turisti javljaju se u 19. stoljeću te bili su pripadnici austrijske aristokracije. Austrijska nadvojvotkinja Stephanie 1886. godine uplovila je u Poreč sa svojom jahtom Phantasy koja je Poreč tada predstavila široj javnosti te nakon nje grad posjećuju mnogobrojni pripadnici austrijske carske obitelji. Godine 1898. osniva se konzorcij za gradnju prvog kupališta na otoku Sv. Nikola koji se zvao Bagno Parentino, a nedugo nakon toga otvara je na jugu grada kupalište Riviera. Iz toga razloga godine 1898. može se smatrati početkom turizma u Poreču. Godine 1910. otvara se simbol grada, prvi hotel, Riviera, te nakon toga uz gradnju drugih hotela Poreč postaje jedna od najpoznatijih turističkih destinacija na Jadranu.³⁴

³³ Orlić, D., *Poreč: povijest, kultura, umjetnost, prirodne ljepote, turizam*, Zagreb, 2006., str. 13 – 22.

³⁴ <http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=3042&pid=14>, 23.06.2020.

3.2.1 Suvremeni razvoj turizma

Nagli razvoj masovnog turizma započinje u Poreču 1960 – tih godina i to oporavkom emitivnih turističkih tržišta od posljedica Drugog svjetskog rata. Tada se osnivaju najpoznatije hotelijersko – turističke tvrtke Riviera holding i Zelena laguna Poreč. Porečki turizam dosegnuo je svoj vrhunac 1980 – tih godina. Prema podacima iz 1981. godine Poreč je imao nešto manje od 20 000 stanovnika, a registriranih ležajeva bila je skoro 80 000 tisuća. Razvojem socijalnog turizma u sklopu Jugoslavije, Poreč je uvelike razvijao i masovni i komercijalni turizam.³⁵

Turistička mjesta	Prosjek ostvarenih noćenja 1985.-1989.
Umag	3112760
Poreč	8243979
Rovinj	1335729
Šibenik	886300
Dubrovnik	1680210

Tablica 3. Prosjek ostvarenih noćenja 1985. - 1989.

Izvor: Orlić, I., *Utjecaj masovnog turizma na domicilno stanovništvo Poreštine u doba socijalizma*, 2007., <https://hrcak.srce.hr/22904> (24.06.2020.)

Prema navedenoj tablici može se zaključiti kako je između 1985. i 1989. godine, koje se smatraju rekordnim godinama po turističkim brojkama, u Poreču ostvareno u prosjeku 8 243 979.

Prema statističkim podacima Grada Poreča u razdoblju od 01.01.2019. do 31.12.2019. ostvareno je ukupno 589 074 dolazaka i 3 485 157 noćenja.³⁶ Ovi podaci ukazuju da je Poreč 2019. godine bio treća najposjećenija hrvatska turistička destinacija stranih gostiju, a najzastupljeniji su gosti iz Njemačke, Austrije i Slovenije.³⁷

Prema Strategiji gospodarskog razvoja Grada Poreča – Parenzo od 2015. do 2020. godine definirana je vizija turizma koja se temelji na prirodnom i kulturno – povijesnom nasljeđu i novim turističkim atrakcijama, a ostvarivanjem ove vizije cilj je da Poreč postane globalno prepoznatljiva turistička destinacija. Kako bi se realizirao ovaj cilj prioritet je redizajn upravljanja turističkom destinacijom realizacijom modela pametne SMART destinacije.

³⁵ Orlić, I., *Utjecaj masovnog turizma na domicilno stanovništvo Poreštine u doba socijalizma*, 2007., <https://hrcak.srce.hr/22904>, 24.06.2020.

³⁶ <https://www.myporec.com/hr/o-nama/statistike>, 24.06.2020.

³⁷ <https://gradonacelnik.hr/vijesti/porec-u-2019-treca-turisticka-destinacija-u-rh/>, 24.06.2020.

Postavljeno je nekoliko projekata kojima bi se mogao ovaj cilj postići među kojima je i kreiranje baze materijalne i nematerijalne baštine kao temelj za identificiranje točaka diferencijacije.³⁸

PRIORITET	MJERA	PROJEKT	NOSITELJI
Prioritet 4.1. Redizajn upravljanja turističkom destinacijom	Mjera 4.1.1. Realizacija modela pametne „SMART“ destinacije	4.1.1.1. Povezivanje s Općinama Tar-Vabriga – Funtana - Vrsar 4.1.1.2. Kreiranje baze materijalne i nematerijalne baštine kao temelj za identificiranje točaka diferencijacije 4.1.1.3. Brendiranje destinacije vodeći računa o tome da <i>emocija</i> postaje ključna sastavnica destinacije kao brenda 4.1.1.4. Osnaživanje brenda „ <i>You Complete Us</i> “ 4.1.1.5. Izrada priručnika standarda destinacije 4.1.1.6. Upravljanje kvalitetom u destinaciji i certificiranje smještaja posebnim standardom kvalitete (obiteljski smještaj)	Nositelji projekata: - Grad Poreč – Parenzo - Općine - Turističke zajednice - Komunalna i javna poduzeća

Tablica 4. Strateški cilj 4 - Poreč - globalno prepoznatljiva turistička destinacija

Izvor: Strategija gospodarskog razvoja Grada Poreča – Parenzo

https://www.parentium.com/database/privici/49748_1.pdf (24.06.2020.)

U prosincu 2017. godine donesena je Strategija razvoja kulture Grada Poreča – Parenzo 2017. – 2022. Ovom strategijom predložene su tri operativne strategije koje doprinose postizanju šest strateških ciljeva kako bi se naglasila dinamičnost, procesnost i kontekstualnost Poreča. Postavljena je vizija: Poreč grad koji živi i stvara kulturu, a vizija se artikulira kroz šest strateških razvoja kulture:

- poticanje razvoja zajedničkih gradskih projekata
- razvoj kulturnog turizma i drugih oblika međusektorske suradnje
- unaprjeđenje kvalitete rada ustanova u kulturi i neinstitucionalnog kulturnog sektora
- razvoj infrastrukture namijenjene kulturi
- razvoj umjetničke produkcije
- poticanje interesa, razumijevanja i participacije javnosti u kulturi.³⁹

Razvoj kulturnog turizma jedan je od glavnih strateških ciljeva Strategije razvoja kulture Grada Poreča – Parenzo 2017. – 2022., i to kroz facilitiranje suradnje kulturnog sektora i lokalnih

³⁸ https://www.parentium.com/database/privici/49748_1.pdf, 24.06.2020.

³⁹ <https://www.knjiznicaporec.hr/wp-content/uploads/2018/10/Strategija-razvoja-kulture-Grada-Pore%C4%8Da-2017.-2022.pdf>, 24.06.2020.

umjetnika i turističkog sektora te pokretanjem međusektorskih programa. „Kulturna ponuda treba postati osnova razvoja turizma u gradu. U samu turističku ponudu potrebno je integrirati kulturnu baštinu, rad kulturnih ustanova, kulturne manifestacije, umjetničku produkciju itd. Trenutnu turističku ponudu u ljetnim mjesecima karakterizira orijentacija na uvoz programa i iznajmljivanje sadržaja. Trebalo bi u što većoj mjeri, tamo gdje je to moguće, razvijati suradnju između turističkog i kulturnog sektora. Naravno, sve se to već radi, ali nije sustavno. Također, ono uključuje definiranje ciljne skupine, prilagođavanje vremenskih okvira planiranja kulturnih programa u turizmu te intenzivniju suradnju aktera koji često imaju vrlo različite interese. Osim veće povezanosti, na taj bi se način razvijala autentičnost, te time i održivost kulturno-turističkog proizvoda.“⁴⁰

3.3 Materijalna kulturno – povijesna baština Poreča

U okolici grada Poreča nalaze se histarske gradine koje su bile naseljene sve do rimskog doba. Najpoznatija gradina koja se zove Picugi sastoji se od tri brežuljka nadmorske visine od 110 do 119 metara, naselja su bila okružena s tri koncentrična bedema, a predstavlja važno nalazište žarnih nekropola iz željeznog doba. Gradina Picugi istražena je krajem 19. stoljeća kada su pronađena 500 grobova, a početkom 20. stoljeća još 250. Uz to pronađene su mnogobrojne tipične trbušaste keramičke žare koje se danas čuvaju u muzejima u Trstu, Poreču i Puli. Uz gradinu Picugin poznate su i gradine Veliki Sveti Anđeo, a Mali Sveti Anđeo smatra se jedinim megalitskim krugom u Hrvatskoj. Predstavlja najstarije svetište iz srednjeg brončanog doba, oko 1000 – 2000 godine prije Krista.⁴¹

Vrlo bogatu materijalnu kulturno – povijesnu baštinu grada Poreča predstavljaju spomenici iz rimskog doba. Sama starogradska jezgra i danas predstavlja rimsku urbanističku gradnju s glavnom ulicom Decumanus, sporednom Cardo Maximus i rimskim trgom Marafor. Sjeverozapadno od trga Marafor nalaze se ostaci Velikog hrama sagrađenog početkom 1. stoljeća te smatra se da je hram bio jedan od najvećih na ovom djelu Jadrana. Također u blizini nalaze se ostaci Neptunovog hrama, a za gradnju ovih hramova i drugih hramova, luke i zgrada

⁴⁰ <https://www.knjiznicaporec.hr/wp-content/uploads/2018/10/Strategija-razvoja-kulture-Grada-Pore%C4%8Da-2017.-2022.pdf>, 24.06.2020.

⁴¹ <https://www.myporec.com/hr/otkrijte-porec/povijesna-bastina/543>, 18.06.2020.

koje su se nalazile u rimskom Poreču zaslužan je viceadmiral ravske flote Titus Abudius Verus.⁴²

U okolici Poreča nalazi se i nekoliko arheoloških nalazišta rimskih vila. Na Rtu Sorna u Zelenoj laguni nalazi se kompleks vila otkrivenih tijekom uređenja turističkog naselja. Na poluotoku Lorun nalaze se ostaci rustične vile s nizom gospodarskih zgrada za proizvodnju ulja, jednu od najvećih manufaktura za proizvodnju amfora za transport ulja i podmorskim ostacima jednom od najvećih antičkih vivarija, uzgajališta riba, na Mediteranu. Također u naselju Červar Porat nalaze se ostaci antičke keramičke peći.⁴³

Romanička arhitektura ostavila je u gradu Poreču dvije poznate zgrade; Romaničku kuću i kanoniku. Romanička kuća datira iz XIII. stoljeća te predstavlja osim arhitekture tog razdoblja i način i funkcioniranje srednjovjekovnog života. Stambene prostorije Romaničke kuće mogu se posjetiti uz stručno vođenje, a prizemlje služi kao galerijski prostor. Kanonika, odnosno župni dvor, izgrađena je 1251. godine uz ulaz Eufrazijeve bazilike. Katnica sa šest prozora – bifora na katu te šest manjih prozora u prizemlju sve do danas ostala je župni dvor.⁴⁴

Grad je bio okružen zidinama već u doba antike ali čvrste zidine izgrađene su u srednjem vijeku s devet kula po kojima je grad bio poznat. Fortifikaciju grada obnovio je u XIII. stoljeću podestat Wernerio de Gillago, a nakon toga slijedi gradnja bedema i kula tijekom druge polovice XV. stoljeća zbog straha od napada Turaka. Tri sačuvane kule, Okrugla, Peterokutna i Sjeverna, danas su najljepše kulturno dobro Poreča i simbol starogradske jezgre. Središnja kula, Peterokutna kula izgrađena je 1447. godine, a gradio ju je Giovanni de Pari sa sinom Lazarom za vrijeme podestata Nicola Liona. Na kuli je isklesan simbol Mletačke Republike, lav Sv. Marka i grb s inicijalima obitelji Lion.⁴⁵

Starogradsku jezgru krasi brojne palače uglednih i bogatih porečkih obitelji, od kojih su danas najsačuvanije gotička palača, palača Sinčić, kuća Dva sveca, palača Zuccato i palača Vergottini. Palače prikazuju bogatu arhitekturu gotike, renesanse i baroka, posebice njihove fasade te bogato ukrašeni prozori i najčešće s uklesanim grbovima obitelji. Palača Sinčić danas je sjedište Zavičajnog muzeja Poreštine, a ostale palače su u privatnom ili javnom vlasništvu.

⁴² <https://www.myporec.com/hr/otkrijte-porec/povijesna-bastina/45>, 18.06.2020.

⁴³ <https://www.myporec.com/hr/otkrijte-porec/povijesna-bastina/544>, 18.06.2020.

⁴⁴ Orlić, D., *Poreč: povijest, kultura, umjetnost, prirodne ljepote, turizam*, Turistička naklada, Zagreb, 2006., str. 32.

⁴⁵ Ibid., str. 26 – 29.

Slika 2. Gotička palača

Izvor: <https://www.myporec.com/hr/otkrijte-porec/povijesna-bastina/46> (26.08.2020.)

Na današnjem glavnom gradskom trgu, Trgu slobode, poznatom kao Piazza Fuori le porte, nalazi se barokna crkva Gospe od Anđela. Crkva je izgrađena 1770. godine, ima klasicističko pročelje a nastale je na mjestu najvjerojatnije romaničke crkve. Crkva je bogato ukrašena baroknim oltarima, a dvije pale iznimno su vrijedne jer je na njima uz svece naslikan i Poreč s vizurama iz XVII. stoljeća.⁴⁶ Najvrjednije barokne slike su Bezgrešno začeće sa Sv. Petrom iz XVIII. stoljeća, rad Jacopa Marieschia i slika venecijanskog slikara Gasparea Vecchie koja se zove Mojsije s mjedenom zmijom.⁴⁷ Uz crkvu se također nalazi elegantni zvonik, unutrašnjost je vrlo dobro sačuvana s polukružnom apsidom i glavnim oltarom koji prikazuje kip Immacolate, odnosno Blažene Djevice Marije, djelo Angela Cameronia 1845. godine.⁴⁸

Godine 1887. za vrijeme vladavine Austro – Ugarske Monarhije izgrađena je današnja zgrada kina, prvobitno izgrađena kao kazalište pod nazivom Teatro Giuseppe Verdi. Izvorno je

⁴⁶ Orlić, D., *Poreč: povijest, kultura, umjetnost, prirodne ljepote, turizam*, Zagreb, 2006., str. 46.

⁴⁷ <https://www.myporec.com/hr/otkrijte-porec/povijesna-bastina/541>, 24.06.2020.

⁴⁸ Alberi, D., *Istria storia, arte, cultura*, Trieste, 1997., str. 1297.

neoklasicističko pročelje, a na vrhu zgrade nalazi se skulptura koja prikazuje muzu i dva puta koji drže maske tragedije i komedije ⁴⁹

Istarska sabornica sagrađena je na temeljima crkve Sv. Franje, odnosno franjevačkom samostanu. Crkva se prvi put spominje 1227. godine i zna se da je fra Antun Trogirani postavio kamen temeljac za zvonik 1731. godine. Tijekom XVIII. stoljeća crkva je preuređena u stilu baroka, bolonjski majstor Giuseppe Montevinti 1751. godine ukrasio je crkvu s bogatim stropnim štukaturama koje je oslikao mletački slikar Angelo Venturini. Pred dolaskom Napoleona Franjevci napuštaju samostan, a francuska vojska pretvorila ga je u konjušnicu te kasnije osnovnu školu. Dolaskom Austro – Ugarske Monarhije najmoćnija porečka obitelj Polesini kupuje zgradu od austrijskih vlasti za 600 forinti te markiz Polesini ju zatim pretvara u pokrajinski parlament, odnosno Sabor. Gornji kat bivše crkve preuređen je u svečanu salu za zasjedanje Sabora. U prizemlju se sagradio 1882. godine najmoderniji vinski podrum. Godine 1925. za vrijeme Kraljevine Italije u dvoranu se postavlja muzejska zbirka, godine 1943. bolnica, a tijekom 1944. i 1945. saveznici bombardiraju grad te je i ova zgrada stradala. Nakon Drugog svjetskog rata dolazi do obnove zgrade koja je danas jedna od važnih koncertnih i likovnih prostora grada.⁵⁰

Gradska palača – Palazzo Municipale je zgrada izgrađena u pseudoklasicističkom stilu 1910. godine. Zgradu je oblikovao tršćanski arhitekt Arduino Berlam. Pročelje zgrade kombinirano je sa stilskim elementima porečkih zgrada, a dominiraju tri velika kamena luka pod kojima je trijem na dvije razine. Unutrašnjost palače je izvorno očuvana, a najljepša je Velika vijećnica s masivnim drvenim balkonom.⁵¹ Danas zgrada služi kao gradska palača u kojoj se donose odluke Općine Poreč.

3.4 Nematerijalna kulturno – povijesna baština Poreča

U sljedećim potpoglavljima prikazana je nematerijalna kulturno – povijesna baština Poreča; kulturne manifestacije, legende, udruge i kulturna ruta.

⁴⁹ Orlić, D., *Poreč: povijest, kultura, umjetnost, prirodne ljepote, turizam*, Zagreb, 2006., str. 48.

⁵⁰ Ibid., str. 36 – 39.

⁵¹ Ibid., str. 48.

3.4.1 Kulturne manifestacije

Najpoznatija kulturna manifestacija koja predstavlja nematerijalnu baštinu Poreča je Giostra. Povijesni festival Giostra pokrenut je 2007. godine i to kao projekt zaštite nematerijalne kulturne baštine, ali i kao manifestacija koja obogaćuje turističko – kulturnu ponudu Poreča. Manifestacija je nastala u organizaciji Studia 053 iz Poreča, Turističke zajednice Grada Poreča te pod pokroviteljstvom Grada Poreča, a ulogu u osmišljavanju projekta imala je ravnateljica Zavičajnog muzeja Poreštine, Elena Uljančić. Prvi poznati podaci o Giostri datiraju iz 1672. godine kada je 8. svibnja na dan SV. Mihovila u Poreču organizirana svečanost Fiera franca triduana, trodnevni festival s natjecanjima u samostrelu, plesovima i pučkim igrama, a glavni događaj bila je viteška igra Giostra. Dokument u kojem se ova svečanost detaljno opisuje, a na kojem se ujedno i temelji današnja manifestacija, potječe iz 1745. godine.⁵²

Slika 3. Giostra

Tako se Izvor: <http://giostra.info/foto-2/> (26.08.2020.)

zahvaljujući pronađenim povijesnim dokumentima grad Poreč svake godine na tri dana vraća u 18. stoljeće, plemići i pučani šetaju starogradskom jezgrom, oživljavaju se stare porečke priče i legende, a zadnji dan festivala održava se sama viteška igra – Giostra.

⁵² <http://giostra.info/o-nama/>, 22.08.2020.

Uz povijesni festival Giostra, Grad Poreč već godina organizira i sljedeće kulturne manifestacije:

- Književni susreti
- Nagrada Laurus Nobilis
- Verši na šterni
- BOOKtiga
- Naš kanat je lip
- Koncerti u Eufrazijani
- Jazz u Lapidariju
- Street Art Festival
- Porečki annale
- Izložba Adrijatik.⁵³

3.4.2 Grad mozaika

Projekt Mosaic Cities predstavlja gradove s vrijednim arheološkim mozaičkim nasljeđem i to su gradovi koji se nalaze na putevima Rimskog Carstva. Radi bogate mozaičke strukture episkopalnog kompleksa Eufrazijeve bazilike 2012. godine nastaje projekt u Poreču kako bi se regenerirala mozaička umjetnost i uzimajući kulturno nasljeđe kao osnovu za daljnju produkciju. Mosaic City je kulturno – turistički proizvod, a cilj udruge je edukacija, očuvanje i promicanje kulturne baštine u umjetnosti, učinkovitije korištenje ovih resursa u razvoju kulturnog turizma, organiziranje predavanja, simpozija, radionica i slično.⁵⁴

3.4.3 La mula de Parenzo

La mula de Parenzo je narodna pjesma koja je postala dio istarskog kulturnog identiteta, a osim u Istri pjeva se i u talijanskim regijama Fruli – Venezia – Giulia, Veneto i Trentino Alto Adige. Najpoznatija interpretacija pjesme je izvedba Lidije Percan, no 1930. – tih godina u Poreču je postojala parodija pjesme pod nazivom La gobba de Parenzo. Ova parodija nastala je kao

⁵³ <http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=212&pid=16>, 18.08.2020.

⁵⁴ <http://mosaiccity.org/wp/sample-page/>, 15.08.2020.

rugalica za Luciu Silo, grbavica koja se bavila najstarijim zanatom i živjela na trgu u starogradskoj jezgri Poreča, a svoje usluge prodavala je mornarima koji su uplovljavali u Porečku luku. Prema članu lokalnog portala, lokalno stanovništvo i dalje se prisjeća gobe Silo: „Mario Grabar sjeća se i jedne anegdote o gobi Silo. Za bombardiranja Poreča u Drugom svjetskom ratu stanovništvo je bježalo izvan grada, kod crkvice Madonna del Monte. Tu, u velikoj kuhinji obitelji Grion, skrivala se i naša grbavica. Za najžešćih bombardiranja u strahu se željela skriti pod krevet, no nije se mogla uvući jer joj je smetala grba. Pedesetih godina i ona bježi u Trst, gdje ubrzo umire. No, tužna priča o zlosretnoj gobi de Parenzo ima i vrlo plemenito objašnjenje vezano uz njeno bavljenje najstarijim zanatom na svijetu. Naime, ona je tim novcem financirala studij svoje kćeri u jednom otmjenom koledžu. Priča se i da je ta njena kći, koju su Porečani imali priliku vidjeti samo za ljetnih praznika, bila prava – ljepotica.“⁵⁵

Grad Poreč je za 2020. godinu izdvojio milijun kuna za projekt La mula de Parenzo kojim bi najpoznatija Porečanka dobila svoje mjesto u gradu. Ovaj projekt uključuje postavljanje kipa posvećenoj muli de Parenzo, koja je simbol poduzetništva, i otvaranje istoimene butige, odnosno centra za posjetitelje.⁵⁶

3.4.4 Ruta Feničana

Poreč je 2020. godine prvi Hrvatski grad koji je pristupio europskom međunarodnom projektu Ruta Feničana – La rotta dei Fenici te će tako putem projekata prekogranične suradnje sudjelovati u kreiranju strategija i projekata za unapređenje turizma i valorizacije kulturne baštine. Ruta Feničana je pravac u kulturi Vijeća Europe od 2003. godine, a promiče mediteransku kulturu i interkulturalnu suradnju u mediteranskim regijama koje trenutno čine 11 zemalja. Svjetska turistička organizacija pokrenula je 2016. godine osnovnu radnu skupinu o Ruti Feničana po uzoru na Put svile, a ruta se odnosi na povezanost glavnih nautičkih ruta koje su Feničani od dvanaestog stoljeća prije Krista koristili kao važne puteve za trgovačku i kulturnu komunikaciju na Mediteranu. Ova kulturna ruta danas predstavlja put interkulturalnog dijaloga i prolazi mnogim zemljama Sredozemlja, Europe, Sjeverne Afrike i Bliskog Istoka,

⁵⁵ <https://porestina.info/tko-je-bila-grbavica-koja-se-spominje-u-pjesmi-la-goba-de-parenzo-parodiji-poznatije-la-mule/>, 15.08.2020.

⁵⁶ <https://www.istriaterramagica.eu/novosti/porecka-legendala-mula-de-parenzo-konacno-stize-na-glavni-trg-gdje-ce-dobiti-butigu-i-druge-sadrzaje/>, 15.08.2020.

jačajući tako povijesne veze nastale zahvaljujući drevnim civilizacijama s ciljem unapređenja kulturne i prirodne baštine suradnjom gradova, poslovnih objekata, volontera i institucija.⁵⁷

⁵⁷ <https://www.parentium.com/?clanak=77701>, 15.08.2020.

4 Eufrazijeva bazilika – najvrjednije kulturno dobro Poreča

Eufrazijeva bazilika najvrjednije je kulturno dobro Poreča, upisana je na listu UNESCO te predstavlja jedinstvenu ranokršćansku arhitekturu i jedini očuvani episkopalni kompleks ove vrste na svijetu. U ovom poglavlju analizirat će se povijesni razvoj i gradnja bazilike, unutrašnjost bazilike, cijeli kompleks Eufrazijane, upis na listu UNESCO i projekti u koje je uključena Eufrazijana.

4.1 Povijesni razvoj i gradnja bazilike

Prvi glasovi o Kristu i o kršćanstvu stigli su najvjerojatnije na područje rimskog Poreča, Colonia Julia Parentium, već krajem 1. stoljeća pošto je Poreč bio trgovačko i ribarsko mjesto i tako su najvjerojatnije i prvi kršćani stigli na područje grada. U 2. stoljeću viceadmiral ravske flote i najugledniji Porečan poganske antike Tit Abudije Ver je u svojem trošku obnovio na forumu Marsov hram te započeo gradnju Neptunovog hrama. Na Forumu nalazile su se uz hramove najznačajnije službene zgrade rimskog municipalnog grada, palače koje su krasili mnogobrojni kipovi rimskih bogova, careva i javnih ličnosti. Paralelno s tim Porečom, postojao je i jedan drugi, manje izloženi, gradić zbijenih, tijesnih, mračnih i zagušljivih kuća. „Upravo iz tog razloga su prvi glasovi Krista došli u te rubne dijelove grada, a polako se glas počeo širiti i u raskošnim vilama i palačama porečkih patricija, iako se tada u svim dijelovima Carstva kršćanska vjera nazivala religio illicita – nedopuštena vjera.“⁵⁸ Već krajem 2. i početkom 3. stoljeća u Poreču nastaje prva velika kršćanska zajednica koju je najvjerojatnije predvodio Sv. Mauro. Naravno da niti istarski poluotok niti colonia Parentium nisu izbjegli kažnjavanje zbog prakticiranja kršćanstva i tako je prvi biskup porečke biskupije Sv. Mauro zajedno s svojim klerom bio mučen i pogubljen oko 304. godine za vrijeme progona cara Dioklecijana.

Na mjestu današnje Eufrazijeve bazilike nalazilo se nekoliko crkva te je bazilika izgrađena na njihovom mjestu. Prva je bila kućna crkva - domus ecclesia s kraja III. ili početkom IV. st., koja je krajem IV. st. bila proširena paralelnom dvoranom prilikom prijenosa tijela sv. Maura s ranokršćanskog groblja izvan grada Poreča, Cimare, pa je tako nastala dvostruka bazilika - basilica gemina. Prelog ovu baziliku spominje kao konstantinovsku baziliku koja je bila

⁵⁸ Milovan, A., Klarić, A., *Eufrazijeva bazilika u Poreču*, Pula, 1998., str. 26.

jednostavna, funkcionalna i skladna građevina.⁵⁹ U 5. stoljeću zbog velikog broja vjernika je pored tadašnje, sagrađena veća, tzv. predeufrazijeva bazilika. To je bila pravokutna građevina bez apside i s tri lađe, sa svetištem koje se sastajalo od polukružne kamene klupe za svećenike i biskupskim sjedalom u sredini.⁶⁰

U prvoj polovici 6. stoljeća kada na Istoku car Justinijan u svojoj prijestolnici u Carigradu gradi Aja Sofiju i druge građevine, na tron porečkih biskupa dolazi Biskup Eufrazije. Bogati biskup, promatrajući provincijski gradić u kojem je stolovao, odlučio je u njemu podignuti novu baziliku. Kako navode Milovan i Klarić, motivacija koja je biskupa Eufrazija vodila da započne to djelo, ispisana je na uočljivom mjestu u apside: „Kada je Eufrazije, svećenik skrbni, za vjeru revan, vidio da će mu stolna crkva pasti od vlastite težine, predusrete svetom mišlju rušenje hrama. Trošnu zgradu poruši da bi se pristojnija podigla.“⁶¹

Bazilika je građena između 535. i 550., a po svojoj arhitektonskoj koncepciji, napose po ikonografiji zidnih mozaika veže se za umjetnička strujanja u Carigradu. Samu baziliku biskup Eufrazije posvetio je Uznesenju Marijinom. Za vrijeme gradnje biskup nije štedio ni novca ni napora kako bi izgradio što ljepše i reprezentativnije zdanje. „Mramorni blokovi vadili su se iz kamenoloma Prokonessos na obali Mramornog mora i tamo grubo obrađivali za transport brodom, a detaljno su oblikovani in situ u Poreču, gdje su, posebno kapiteli, zanatski perfekcionistački obrađivani, dok se na svaki impost pedantno utiskivao monogram naručitelja Eufrazija. Poreč je tada izgledao kao veliko gradilište, gdje su se, usporedno, izvodili jednostavniji zidarski radovi na bazilici, što je, sjeverno do gradske jezgre, izrastala nad posvećenim prvokršćanskim tлом.“⁶² Zidne mozaike naslikali su majstori iz carigradskih radionica, koji su bili poznati diljem Carstva. Izradu umjetnički manje zahtjevnih podnih mozaika Eufrazije je povjerio domaćim majstorima. Gradnju su nadgledavali carigradski arhitekti, ali i sam Eufrazije.

U 18. stoljeću uz južni blok dograđene su dvije kapele, a veći građevinski zahvati provedeni su sredinom 19. stoljeća. U duhu historicizma biskup Peteani proširio je baziliku izgradnjom prostranih kapela sa svake strane.⁶³

⁵⁹ Milovan, A., Klarić, A., *Eufrazijeva bazilika u Poreču*, Pula, 1998., str. 36.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid., str. 44.

⁶² Ibid., str. 46.

⁶³ Matijašić, R. (ur.), Matejčić, I., *Eufrazijana – katedrala u Poreču*, Pula, 2014., str. 43.

U prvoj polovici 20. stoljeća Eufrazijeva bazilika dobila je današnji izgled i to tijekom velikog restauratorskog programa. Unutrašnjost bazilike bila je potpuno otkopana i arheološki istražena, novi pod postavljen je na betonsku ploču kako bi se vidjeli stariji podovi s mozaikom. Krajem 20. stoljeća započeo je konzervatorsko – restauratorski program koji je obuhvaćao zgradu biskupije, arheološko područje i sakristiju.⁶⁴

U kolovozu 2020. godine obnovljen je zvonik, a na jesen 2020. godine planirani su novi radovi na restauraciji kompleksa Eufrazijeve bazilike.

4.2 Unutrašnjost bazilike

Tlocrt bazilike predstavlja prostranu longitudinalnu građevinu s jednom širokom središnjom apsidom. S devet pari stupova prostor je podijeljen u tri broda. Prema Prelogu stupovi nose različite kapitele te imposte na kojima je u okruglom medaljonu uklesan monograf biskupa Eufrazija. S obzirom na različite veličine kapitela visina samih stupova nije jedinstvena, a isto tako variraju debljina i oblik imposta.⁶⁵

Slika 4. Unutrašnjost Eufrazijeve bazilike

Izvor: <https://www.myporec.com/hr/otkrijte-porec/eufrazijeva-bazilika/25> (26.08.2020.)

⁶⁴ Matijašić, R. (ur.), Matejčić, I. U *Eufrazijana – katedrala u Poreču*, Pula, 2014., str. 47.

⁶⁵ Prelog, M., *Poreč grad i spomenici*, Zagreb, 2007., str. 168.

Unutrašnjost bazilike krasi mnogobrojni ranokršćanski zidni i podni mozaici. Mozaici na pročelju bazilike ostali su samo u fragmentima jer su tijekom stoljeća, zbog vremenskih neprilika, požara, potresa i ratova uništeni. Cijeli pod bazilike bio je također ukrašen mozaikom. On se danas nalazi jedan metar ispod sadašnje bazilike, a veliki otvor na ulazu u baziliku pruža nam mogućnost da vidimo kako izgledaju originalni podni mozaici. Razmjerno dobro očuvani su mozaici središnje apside, a ta se mozaična kompozicija ubraja među najvažnije spomenike monumentalnog slikarstva 6. stoljeća.⁶⁶

Središnja apside najočuvaniji je i najvažniji dio interijera Eufrazijeve bazilike. K njoj vodi niz elegantnih stupova i lukova s jedne i druge strane glavne lađe, dok ju od ostalog prostora bazilike omeđuje mramorna kasnoantička ograda s reljefnim prizorima i simbolima. U njoj se, pod velikim srednjovjekovnim ciborijem, nalazi oltar sa srebrnim renesansnim antependijem, dok joj se u dubini diže biskupski tron iz 6. stoljeća. Zidne su joj stijene u gornjem dijelu pokrivene svjetski poznatim mozaicima iz 6. stoljeća, a u donjem dijelu mramornim inkrustacijama, sedefom i oplatom također iz istog vremena.⁶⁷

Mozaici apside svojom koncepcijom, kompozicijom i simbolikom čine jedinstvenu cjelinu. Ta središnja mozaična kompozicija u apsidi prikazuje Bogorodicu koja sjedi na širokom jastuku niskog trona, a na koljenima drži Isusa Krista. S lijeve i desne strane okružena je s dva krilata arhanđela u bijeloj odjeći. Sa njene lijeve strane prikazane su tri najvažnije osobe za Eufrazijevu baziliku. Prvi je Sv. Mauro, mučenik i zaštitnik grada Poreča. Nakon njega prikazan je biskup Eufrazije koji u rukama drži baziliku, a do njega brat Klaudije koji mu je znatno pomogao u gradnji bazilike. Prikazano tlo po kojem se kreću likovi predstavlja zelenu površinu s rasutim cvijećem, pretežno bijeli stilizirani ljiljani.⁶⁸ Taj mozaični prikaz Bogorodice prikazuje vjeru i pobožnost kršćana onog doba. Umjetnik je u tom mozaiku želio istaknuti definiciju Efeškog koncila iz 431. godine, da je Djevica Marija „Theothkos“ – Bogorodica ili Majka Božja jer je njoj sin Isus Krist u istoj osobi i Bog i čovjek. Zato je u apsidalnom mozaiku Marija i postavljena na uzvišeno mjesto kao živi utjelovljenje Boga. Mariju tada nisu slikali samu nego uvijek s njezinim Sinom.

Na trijumfalnom luku prikazan je Krist Pantokrator koji sjedi s knjigom u ruci. Knjiga koju drži je otvorena a na njoj piše „Ego sum lux vera“. S obje strane Krista je po šest apostola sa svojim atributima u bijeloj odjeći. Oni u rukama nose razne simbole: ključ, mučeničku ruku, evanđelje.

⁶⁶ Prelog, M., *Poreč grad i spomenici*, Zagreb, 2007., str. 170.

⁶⁷ Milovan, A., Klarić, A., *Eufrazijeva bazilika u Poreču*, Pula, 1998., str. 82.

⁶⁸ Prelog, M., *Poreč grad i spomenici*, Zagreb, 2007., str. 180.

Tanka crvena razdjelnica što mozaičkom plohom teče označuje granicu između gornjih originalnih dijelova i donjih restauriranih u 19. stoljeću. Na unutrašnjosti trijumfalnog luka u sredini prikazan je Agnus Dei - Jaganjac Božji koji je okružen sa portretima prvih dvanaest mučenica u kršćanstvu.⁶⁹

Četiri visoka prozora dijele donji dio mozaikalnog ukrasa apside u pet dijelova. Dva na južnom i sjevernom dijelu prikazuju scene iz Marijinog života: Navještenje i Pohođenje. Pohođenje je zasigurno jedno od zanimljivih mozaičnih kompozicija u bazilici jer prikazuje Djevicu Mariju i rođakinju Elizabetu u drugom stanju i upravo to čini ovu kompoziciju rijetkom. Između južnih i sjevernih mozaika koji prikazuju scene iz Marijinog života, ostala tri mozaika prikazuju mozaik Svetog Zaharije, Anđela sa dijademom i Svetog Ivana Krstitelja.⁷⁰

Ispod apside, sa stražnje strane oltara nalazi se biskupski tron iz 6. stoljeća građen po uzoru na tron u crkvi San Vitale u Raveni koji je po mnogobrojnim mozaicima i kompozicijama slična Eufrazijevoj bazilici. Biskupski tron okružuje mramorni dio gdje su sjedili svećenici koji je ukrašen inkrustacijama koje su vrlo vjerojatno krasile velike antičke hramove u Poreču, Neptunov i Marsov hram. Smatra se da su dijelovi hramova iskorišteni za ukrašavanje Eufrazijeve bazilike. Kupola sjeverne apside prikazuje ostatke mozaika Mladenački Krist koji kruni Sv. Kuzmu i Damjana, a kupola južne apside ostatke mozaika Mladenački Krst koji kruni Sv. Ursa i Severa.

Oltar je izgrađen u stilu renesanse, 1452. Oltar su krasili zlatni kipovi koji su ukradeni tokom 1990-tih godina i nikada nisu pronađeni. Oltar krase ciboriji koji prikazuje zvjezdano nebo, a izgrađen je 1277. godine. U sklopu bazilike nalazi se još kapela Majke Božje i kapela Svetog Križa.

Zasigurno najbitniji ostatak u Eufrazijevoj bazilici je fragment i prvobitnog podnog mozaika, riba. Lik ribe je najčešći i jedan od prvih simbola kršćanstva iz doba progona. „Riba se na grčkom kaže ICHTYS, a slova te riječi među prvim su se kršćanima uzimala kao Iesus Chrisots Theu Yos Soter, tj. Isus Krist Božji Sin Spasitelj. Porečka riba iz 3. stoljeća, drevni simbol i vrijedno umjetničko djelo, vizualni je, materijalni dokaz najranije nazočnosti kršćanstva na ovom tlu. Kao da je, od drevnog majstora mozaičara percipirana u porečkoj luci, sačuvala život trenutka, ali ujedno i sikretnom stilizacijom prerasla vrijeme, postavši simbolom katakombskog

⁶⁹ Milovan, A., Klarić, A., *Eufrazijeva bazilika u Poreču*, Pula, 1998., str. 87.

⁷⁰ Prelog, M., *Poreč grad i spomenici*, Zagreb, 2007., str. 184.

kršćanstva. Bila je u mozaiku Maurova oratorija u predjelu oltara ili, možda, na mjestu Maurova mučeništva. Danas se čuva u lapidariju biskupske palače.“⁷¹

4.3 Kompleks Eufrazijeve bazilike

Glavna je građevina cijelog kompleksa trobrodna bazilika. Uz njen sjeveroistočni ugao nadovezuje se trolisna memorijalna kapela, a njezino vanjsko predvorje - narteks povezano je kvadratičnim dvorištem – atrij, kojemu se na zapadnoj strani nalazi osmerostrana krstionica.

Porečki narteks nastao je iz jednog dijela rimske ulice. Ona je još u 5. stoljeću prigodom velike predeufrazijeve bazilike pretvorena u predvorje. Konačni oblik dobio je narteks u 6. stoljeću, istovremeno s izgradnjom atrija, a njegova zapadna strana ujedno i istočna strana atrija, oblikovana na isti način kao i tri ostale.⁷²

Atriji bazilike je otvoreno popločeno dvorište, a sa sve četiri strane okružen je porticima. S istočne strane nalazi se narteks bazilike, a sa zapadne povezan je s krstionicom. „Zgrada baptisterija smještena je u osovini bazilike, odnosno atrija, tako da njezina prednja strana ulazom zadire ponešto u zapadni portik, gdje konstrukcija njegovih zidova spaja s perimetralnim zidom atrija, tako da su na mjestima spoja stvorena dva zadebljanja.“⁷³ Krstionica ili baptisteriji je osmostrana visoka zgrada sa osam prozora. Stara krstionica pregrađena je za vrijeme gradnje Eufrazijeve bazilike i usklađena arhitekturom novoizgrađenog atrija. U središnjem prostoru nalazi se šesterostrana udubina bazena za krsnu vodu. U unutrašnjosti baptisterija nije ostalo tragova ranije dekoracije. Taj prostor pretvoren u neku vrstu lapidarija s kamenim fragmentima pričvršćenim o zid, dok se na podu nalaze fragmenti mozaika prenesenih iz bazilike i drugih građevina. Neposredno uz zapadnu stranu baptisterija diže se zvonik jednostavnog kvadratnog tlocrta, dovršen 1522. godine.⁷⁴

Između sjeverne strane atrija i morske obale podignut je biskupski dvor-episkopiji. Episkopiji, zgrada za biskupa, podignut je također u 6.stoljeću. Današnji episkopij sačuvao je tek djelomično originalnu konstrukciju. Raznim popravcima i pregrađivanjima tokom stoljeća izgubio je čistoću stare arhitekture.

⁷¹ Milovan, A., Klarić, A., *Eufrazijeva bazilika u Poreču*, Pula, 1998., str. 140.

⁷² Prelog, M., *Poreč grad i spomenici*, Zagreb, 2007., str. 156.

⁷³ Milovan, A., Klarić, A., *Eufrazijeva bazilika u Poreču*, Pula, 1998., str. 161.

⁷⁴ Prelog, M., *Poreč grad i spomenici*, Zagreb, 2007., str. 162.

4.4 UNESCO

Godine 1994. Hrvatska je dostavila UNESCO – u tentativnu listu, prijedlog nacionalne komisije Republike Hrvatske pri Ministarstvu kulture i prosvjete Republike Hrvatske. Na listi se nalazio i prijedlog Zavoda za zaštitu spomenika iz Rijeke; kompleks Eufrazijeve bazilike u Poreču. Godine 1997. kompleks Eufrazijeve bazilike u Poreč uvršten je na UNESCO – vu listu na temelju kriterija II, III i IV Operativnih smjernica za provedbu Konvencije o svjetskoj baštini:

- Kriterij II: tvorevine koje svjedoče o značajnoj razmjeni ljudskih vrijednosti u povijesnim razdobljima ili kulturnom području svijeta, o razvoju arhitekture ili tehnologije, spomeničke umjetnosti, uređenja gradskih cjelina ili krajolika
- Kriteriji III: dobra koja sadrže jedinstveno svjedočanstvo o nekoj živućoj ili nestaloj kulturnoj tradiciji ili civilizaciji
- Kriteriji IV: dobra koja se ubrajaju u izvanredne primjere građevina, arhitektonskih cjelina ili krajolika što ilustrira važna razdoblja u povijesti čovječanstva.⁷⁵

4.5 Projekti

Tijekom zadnjih 10 godina Eufrazijeva bazilika postala je dio nekoliko važnih projekta. Projekt EX.PO AUS - Širenje potencijala UNESCO lokaliteta na Jadranu – je prekogranični projekt sufinanciran sredstvima Europske unije u okviru IPA Programa jadranske prekogranične suradnje 2007-2013., a u projekt je uključeno 12 partnera iz sedam država na Jadranu te je tako uključivao i Grad Poreč i kompleks Eufrazijeve bazilike.⁷⁶ Tijekom ovog projekta publicirana je i nova knjiga o samoj bazilici pod nazivom Eufrazijana – katedrala u Poreču.

Ove godine Eufrazijeva bazilika i cijela starogradska jezgra Poreča bila je dio projekt USEFALL (USEFALL – UNESCO Site Experience For All), a projekt se proveo zajedno s Gradom Ravennom, Fondacijom Aquileia i Venecijanskim klasterom, te Gradom Splitom. „Ovim projektom Grad se nije ograničio isključivo na bolju pristupačnost za osobe s poteškoćama u kretanju, već je veliki dio aktivnosti bio usmjeren i na osobe oštećena vida. Naime, opis mozaika Eufrazijeve bazilike izrađen je u obliku info panela na Brailleovom pismu, kako bi i slijepe osobe mogle dobiti dojam glavnih mozaičnih prikazanja kojima je oslikana

⁷⁵ Milovan, A., Klarić, A., Eufrazijeva bazilika u Poreču, Pula 1998., str.16.

⁷⁶ <https://www.expoaus.org/>, 15.06.2020.

unutrašnjost najznačajnijeg kulturnog dobra Poreča. Također, u svibnju prošle godine organizirana je edukacija za turističke vodiče koji su naučili kako komunicirati i postupati s osobama oštećena vida.“⁷⁷

⁷⁷ <http://www.porec.hr/prva.aspx?j=cro&stranica=63466>, 20.06.2020.

5 Studija slučaja: Mogućnosti unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča

U ovom poglavlju prikazana je studija slučaja o mogućnostima unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča; metodologija istraživanja, interpretacija rezultata, analiza rezultata i SWOT analiza te osvrt na provedeno istraživanja.

5.1 Metodologija istraživanja

Predmet ovog istraživanja je Poreč kao destinacija kulturnog turizma, s ciljem da se utvrdi problematika i rješenja valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča i mogućnosti razvoja kulturnog turizma. Svrha istraživanja je analizirati mogućnosti unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča.

Za potrebe istraživanja provodila se metoda intervjua, metoda interpretacije i analize rezultata. Intervju se provodio u mjesecu lipnju i srpnju 2020. godine s ispitanicima koji predstavljaju različite organizacije iz područja kulture i turizma ali i lokalne zajednice, te predstavljaju ključne dionike.

Za potrebe istraživanja je kontaktirano sveukupno osam organizacija iz područja kulture i turizma na lokalnoj i regionalnoj razini, no zbog aktualne situacije samo tri su bile u mogućnosti odgovoriti i sudjelovati u istraživanju.

Ovo istraživanje temelji se na hipotezi da Poreč može unaprijediti i održivo valorizirati kulturno – povijesnu baštinu kako bi postao destinacija održivog kulturnog turizma.

5.2 Interpretacija rezultata

U ovom potpoglavlju interpretirani su rezultati provedenog istraživanja s ključnim dionicima. Rezultati istraživanja predstavljaju odgovore na pet pitanja postavljena u obliku intervjua (u prilogu rada). Ispitanicima su postavljena sljedeća pitanja:

1. Možete li komentirati aktualnu situaciju u području održive valorizacije kulturno – povijesne baštine i općenito razvoja kulturnog turizma u Poreču?

2. Koji su ključni izazovi i problemi u području održive valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča? Koje su ključne razvojne šanse?
3. Eufrazijeva bazilika najvrjednije je kulturno dobro Poreča. Kako komentirate aktualni način valorizacije kompleksa? Postoje li planovi i strategije kojima bi se Eufrazijeva bazilika mogla kvalitetnije turistički valorizirati?
4. Postoje li, po Vašem mišljenju, mogućnosti unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča kako bi Poreč postao destinacija odgovornog kulturnog turizma te kako bi kulturna dobra bila turistički valorizirana na održiv način?
5. Može li zbog svoje bogate kulturno – povijesne baštine Poreč postati destinacija održivog kulturnog turizma (ili on to već je?)?

5.2.1 Intervju 1.

Prvi intervju proveden je s ravnateljicom Zavičajnog muzeja Poreštine, dr. sc. Elenom Uljančić kao ključnim dionikom u području valorizacije baštine. Ona ističe da je Poreč istovremeno grad UNESCO – vog spomenika i grad koji živi od turizma. O aktualnoj valorizaciji kulturno – povijesne baštine istaknula je kako je tek parcijalno valorizirana. Pojašnjava da trenutno postoje određeni zahvati i renovacije ali da postoji još puno prostora za dodatne intervencije. Naglasila je kako Zavičajni muzej ima važnu ulogu kao baštinska institucija prikupljati i promovirati znanje o baštini, no muzej je više godina zatvoren i radi samo hladni pogon. Bilo bi nužno uložiti u novi muzejski postav, ali i izraditi konzervatorski elaborat za cijelu spomeničku jezgru no, prema riječima ravnateljice, pandemija COVID – 19 postavila je kulturu u vrlo tešku situaciju. Ravnateljica navodi kako je ključna prepreka održive valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča upravo turizam jer ljudi stječu materijalnu korist od turizma te zarade preko sezone za cijelu godinu. Mišljenja je da bi se kulturno – povijesna baština Poreča mogla održivo valorizirati pojačavanjem nadzora konzervatorske službe, koja je inače preseljena iz Poreča u Pulu, dakle vratiti konzervatore u Poreč. Potrebna je jača sprega između konzervatora i komunalnog ureda Grada Poreča te svakako reducirati nepotrebnu papirologiju. Ravnateljica je istaknula kako su razvojne šanse Poreča kao destinacije kulturnog turizma itekako postojane jer grad ima pristojan proračun, kreativne ljude te razvojne šanse su velike ali, naglašava kako turisti i dalje u Poreč dolaze isključivo zbog sunca i mora. Potvrđuje također da je Eufrazijeva bazilika najvrjednije kulturno dobro Poreča i objašnjava kako je biskupija trenutno osigurala

financiranje za obnavljanje i restauraciju bazilike te da je ona trenutno izvanredno obnovljena, a na obnovi su radili zaista priznati stručnjaci te Hrvatski restauratorski zavod. Eufrazijeva bazilika, prema njezinim riječima, mogla bi se kvalitetnije turistički valorizirati. Spomenula je i elaborat o upravljanju i dobivenim europskim sredstvima, ali bitno je i povezivanje s ostalim kulturnim baštinom kako bi se mogla još bolje valorizirati. Prema mišljenju ravnateljice postoje mogućnosti unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreč kako bi postao destinacija održivog kulturnog turizma. No potreban je vrlo dobar marketing i uključivanje grada u kulturne rute. Kao što znamo kulturni turizam nije za masovne turiste već za posebnu skupinu ljudi koja je zainteresirana za takve vrijednosti. Ravnateljica je potvrdila da Poreč svakako može postati destinacija kulturnog turizma s obzirom na svoje bogatstvo, odrađena su sva potrebna istraživanja i strateški dokumenti no nedostaje realizacije.

5.2.2 Intervju 2.

U istraživanju je sudjelovala i sveučilišna profesorica doc. dr. sc. Linda Juraković koja je ujedno i vlasnica umjetničke galerije „Art atelier Rocco“ u starogradskoj jezgri Poreča te tako u ovom istraživanju predstavlja dionika iz privatnog kulturno – turističkog sektora. Istaknula je da 2004./2005. godine u Poreč postojalo 48 galerijskih prostora za prodaju slika i umjetnina, a sada su ostala samo tri prostora iz čega zaključuje da je kulturna industrija u gradu u rapidnom padu. Mišljenja je da su kulturno – povijesni spomenici Poreča uglavnom zapušteni (80 posto) te da nisu označeni tablicama za turiste, nisu adekvatno valorizirana, a posjet njima se ne naplaćuju. Eufrazijeva bazilika je tu, kako navodi, individualno istaknuta ali nedovoljno marketinški promovirana i nedovoljno turistički valorizirana. Profesorica je istaknula kako u gradu ne postoji organiziran oblik udruge koji bi potaknuo razvoj kulturnog turizma na nivou Grada, zatim da ne postoji odjel u Gradu Poreču koji bi koordinirao suradnju umjetničkih organizacija, kulturnih organizacija, kulturnih ruta itd. Napomenula je također da je veliki problem nekompetentnost upravljačkih kadrova u kulturi u svrhu razvoja turizma i nedovoljna povezanost gradskog i civilnog, odnosno privatnog i javnog sektora, a i nedovoljan gradski budžet namijenjen kulturnom sektoru. Kao vlasnica umjetničke galerije istaknula je i problem prodaje imitacija suvenira, slika i slično pod pseudonimom original, umjesto prodaje lokalnih proizvoda i suvenira. Smatra da postoje velike mogućnosti unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča jer bi se aktivacijom takvih kulturnih resursa u turističke svrhe mogla formirati nova radna mjesta i puniti gradski budžet, kao što je praksa svugdje u svijetu (Italija,

Njemačka, Švicarska, Grčka i Turska). Uz to smatra da aktivacijom takvih resursa Poreč može postati destinacija odgovornog kulturnog turizma i da je perspektiva kulturnog turizma Grada Poreča u stvaranju prepoznatljivosti, odnosno brendiranju grada kao kulturno – povijesne destinacije, što do sada nije izvedeno.

5.2.3 Intervju 3.

Za potrebe istraživanja, intervju je obavljen i s Manuelom Hrvatin, nacionalnom koordinatoricom Europskog udruženja za interpretaciju baštine – Interpret Europe i inicijatoricom projekta Istra Inspirit. Manuela Hrvatin opisala je Poreč kao prekrasan grad s bogatom kulturno – povijesnom baštinom te pohvalila individualne inicijative oživljavanja povijesti. Istaknula je Giostru, povijesni festival koji je napravio jako puno za oživljavanje povijesti i prikazao kakav je Poreč bio u 18. stoljeću. Uz to pohvalila je i inicijatora Giostre, ravnateljicu Zavičajnog muzeja Poreštine Elenu Uljančić ali i rad smog muzeja te njihove brojne publikacije. Spomenula je također vrlo aktivno djelovanje Pučkog otvorenog učilišta Poreč. Open air festival navela je kao primjer dobre prakse kako hotelijer „živi“ s destinacijom. Naglasila je da bi Poreč mogao pokazati puno više od onoga što trenutno pokazuje, posebno oživiti mnogobrojne legende i mitove te obogatiti kulturno – turističku ponudu. Kako bi se razvio kulturni turizam, a ne samo smještajni turizam, smatra da je potrebno okupiti sve sudionike u kulturi i turizmu, umrežiti generacije, da je potrebno raditi i na promociji gastronomije, osmisliti osim pjevačkih i glazbenih manifestacija i kulturne manifestacije, stvoriti ustanovu za kulturu, napraviti i kreirati kulturne itinerere, promovirati se kao grad mozaika, organizirati kulturna ljeta, a ne samo promovirati turizam sunca i mora. Što se tiče UNESCO priče i Eufrazijeve bazilike, trebala bi biti jače istaknuta kao jedini UNESCO spomenik u Istri, trebala bi imati puno bolju priču te puno bolje promovirana, objasnila je. Smatra da je, samim time što se u gradu nalazi UNESCO spomenik, Poreč na neki način destinacija kulturnog turizma, no pita se koji je od naših gradova uopće? Poreč se može razviti u destinaciju održivog kulturnog turizma, prema njezinim riječima, ali trebaju se formirati grupe, uključiti različite dionike i najbitnije je stvaranje organizacije koja bi sve to iskoordinirala.

5.3 Analiza rezultata i SWOT analiza

Rezultati prikupljeni istraživanjem prikazat će se SWOT analizom. Kao ulazni podaci za SWOT analizu uz provedene intervju korišteni su i strateški dokumenti i analizirana literatura. SWOT analiza, kao popularni upravljački alat, predstavlja metodu i sredstvo procjenjivanja organizacije ili destinacije putem unutarnje i vanjske analize pri čemu se analiziraju snage i slabosti, prilike i prijetnje.

U ovom istraživanju SWOT analizom prikazat će se snage, slabosti, prilike i prijetnje u mogućnostima valorizacije i unapređenja kulturno – povijesne baštine Poreča.

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Bogata kulturno – povijesna baština • UNESCO spomenik (Eufrazijeva bazilika) • Razvijen turistički sektor • Razvijene kulturne manifestacije (Giostra, Annale, Naš kanat je lip i slično) • Gradski proračun • Aktivan rad Zavičajnog muzeja Poreštine, Gradska knjižnice i Pučkog otvorenog učilišta Poreča • Kreativni ljudi • Pojedinačne inicijative u kulturi • Europski projekti i fondovi 	<ul style="list-style-type: none"> • Parcijalno valorizirana kulturno – povijesna baština • Eufrazijeva bazilika je individualno istaknuta • Zavičajni muzej Poreštine je trenutno zatvoren, rad samo hladni pogon • Destinacija masovnog turizma, smještajnog turizma • Nedovoljan rad konzervatora i nepostojanje konzervatorskog ureda u gradu • Nepostojanje udruge i organizacije koja se bavi kulturom i kulturnim turizmom • Nepovezanost javnog i privatnog sektora • Nepovezanost kulturnog i turističkog sektora • Nekompetentnost upravljačkih kadrova u kulturi u svrhu razvoja turizma • Nedovoljna komunikacija i suradnja

	<ul style="list-style-type: none"> • Visoka sezonalnost kulturne ponude, posebice manifestacija i festivala • Nedovoljna potpora za razvoj kulture i kulturnog turizma • Nedovoljan marketing • Strateški dokumenti nisu realizirani
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj posebnih oblika turizma • Održiv turistički razvoj • Održiva turistička valorizacija – kulturno povijesnih spomenika • Bogati kulturni sadržaj • Kulturni itinereri i kulturne rute • Oživljavanje povijesti • Uključivanje i rad različitih organizacija • Uključivanje i educiranje mladih • Educiranje lokalnog stanovništva • Očuvanje kulturne povijesti i identiteta • Aktivacija nedovoljno iskorištene baštine • Kreativna industrija • Povezivanje interesnih dionika • Nova radna mjesta • Podizanje razine svijesti građana o važnosti kulture 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno valorizirana kulturno – povijesna baština • Neodrživi turizam • Neodrživo upravljanje kulturnom baštinom • Gubitak lokalnog identiteta • Navike u konzumaciji kulturnih proizvoda • Nedovoljan angažman u kreiranju kulturnih proizvoda

Izvor: autor završnog rada

Prema SWOT analizi, ključne prednosti su da je Poreč grad bogate kulturno – povijesne baštine, grad UNESCO spomenika i grad s razvijenim turističkim sektorom, odnosno poznata turistička destinacija. Pri tome u grad se godinama održavaju vrlo popularne manifestacije; Giostra, Annale, Naš kanat je lip i slično, a vrlo aktivno radi Zavičajni muzej Poreštine, Gradska knjižnica i Pučko otvoreno učilište Poreč kao tri glavne kulturne institucije Grada. Također

postoje individualne inicijative u kulturi, grad ima kreativne ljude, a moguće je uključivanje u europske projekte.

Glavna slabost uočena ovom SWOT analizom je parcijalno valorizirana kulturno – povijesna baština. Ona je većinskim djelom zapuštena i nije označena interpretacijskom signalizacijom, a najvrjednije kulturno dobro Poreča, Eufrazijeva bazilika, je pojedinačno istaknuta i neadekvatno turistički valorizirana i marketinški plasirana. Glavna baštinska institucija grada, Zavičajni muzej Poreštine i njegov stalni muzejski postav godinama je zatvoren i radi samo hladni pogon. Nedovoljan je rad konzervatora, a u gradu ne postoji konzervatorski ured jer je prebačen iz Poreča u Pulu. Uz to ne postoji udruga ili organizacija na nivou grada koja se bavi kulturom i kulturnim turizmom, javni i privatni sektor je nepovezan i nekoordiniran, kao i kulturni i turistički sektor. Nekompetentnost upravljačkih kadrova u kulturi u svrhu razvoja turizma je također prisutna i posebice nedovoljna komunikacija i suradnja kulturnog i turističkog sektora. Trenutna ponuda kulturnih manifestacija i festivala izrazito je sezonalnog karaktera, nedovoljna je potpora i financiranja za razvoj kulture i kulturnog turizma uz neadekvatan marketing.

Prilike pri unapređenju i valorizaciji kulturno – povijesne baštine Poreča ukazuju na to da grad može razvijati posebne oblike turizma (kulturni turizam), održivi turistički razvoj i da kulturno – povijesna baština može biti održivo i turistički valorizirana. Unapređenjem i valorizacijom kulturno – povijesne baštine i razvojem kulturnog turizma mogu se kreirati kulturne rute, kulturni itinereri, cjelokupan kulturni sadržaj, poticati oživljavanje povijesti i to uključivanjem i radom različitih organizacija i mobiliziranjem mladih i lokalnog stanovništva. Aktivacijom nedovoljno iskorištene baštine povezali bi se interesni dionici, kreirala nova radna mjesta, punio gradski budžet i podignula bi se razina svijesti lokalnog stanovništva o važnosti kulture i kulturne baštine.

Ova analiza ukazuje i na prijetnje pri mogućnosti valorizacije i unapređenja kulturno – povijesne baštine Poreča. To su prije svega nedovoljno valorizirana kulturno – povijesna baština, neodrživi turizam, neodrživo upravljanje kulturnom baštinom, gubitak lokalnog identiteta, navike u konzumaciji kulturnih proizvoda te nedovoljan angažman u kreiranju kulturnih proizvoda.

5.4 Osvrt na provedeno istraživanje

Nakon provedenog istraživanja zaključio bih da su svi sudionici bez obzira na to što predstavljaju različite organizacije u kulturi i turizmu iznijeli vrlo slične odgovore, stavove i mišljenja o mogućnostima unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča.

Najbitnije je naglasiti da su potencijal i razvojne šanse kulturnog turizma u gradu Poreču iznimno velike, s obzirom na samu resursnu osnovu, odnosno bogatu materijalnu i nematerijalnu kulturno – povijesnu baštinu, među kojom i UNESCO – ov spomenik.

Turistički sektor u destinaciji je vrlo razvijen, no turizam je trenutno masovnog karaktera, a kulturno – povijesna baština je parcijalno valorizirana. Uz turističku valorizaciju materijalne baštine potrebno je unaprijediti i ostalu kulturnu ponudu te valorizirati i nematerijalnu baštinu. Pošto je mediteranska prehrana Jadrana upisana na listu nematerijalne baštine UNESCO trebalo bi više naglašavati lokalnu enogastronomiju i njenu povezanost s mediteranskom kuhinjom.

Strategijom razvoja kulture Grada Poreča Parenzo 2017. – 2022. postavljen je strateški cilj razvoja kulturnog turizma, a prema rezultatima istraživanja zaključio bih kako to za sada nije realizirano.

Nakon provedenog istraživanja i SWOT analize dobivenih rezultata potvrđujem postavljenu hipotezu i zaključujem da rješavanjem ključnih problema pri valorizaciji kulturno – povijesne baštine Poreč može postati destinacija održivog kulturnog turizma. To se može realizirati primjenom različitih strategija razvoja kulturnog turizma, primjenom načela održivog razvoja turizma, uključivanjem i interakcijom privatnog i javnog sektora, interesnih dionika, poticanjem razvoja kulturnih industrija, kulturnih manifestacija, kulturnih ruta, itinerera, edukacijom mladih, podizanjem svijesti lokalnog stanovništva o važnosti kulture i formiranjem organizacije ili odjela u Gradu koja bi iskoordinirala sve dionike i bavila se kulturom i turizmom.

6 Zaključak

Kultura i turizam su usko povezani pojmovi, vrlo dinamični procesi kojima treba pristupiti interdisciplinarno te ih proučavati kao jednu cjelinu. Kroz povijesni razvoj turizma, ljudi su putovali motivirani kulturom, povijesnim gradovima, kulturnom baštinom, a kulturni turizam doživio je preporod sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Kulturni turizam danas je jedan od najpopularnijih oblika turizma posebnih interesa, za kojim turistička potražnja i dalje raste. Pravilno upravljanje kulturnim turizmom i kulturnim resursima može destinaciju pretvoriti u turističku destinaciju održivog razvoja i riješiti neke od ključnih problema.

Poreč, mali istarski gradić, svjedok je brojnih povijesnih događanja, a velika carstva ostavila su gradu bogatu kulturno – povijesnu baštinu; od histarskih gradina, rimskih ostataka, mletačkih palača do zgrada iz doba Austro – Ugarske Monarhije. Kompleks Eufrazijeve bazilike najvrjednije je kulturno dobro Poreča, a sa svojim mozaicima i ostacima ranokršćanske arhitekture te zdanjima poput episkopalnog kompleksa predstavlja jedini očuvani kompleks ove vrste na svijetu. Prema statističkim podacima Poreč je među najposjećenijim hrvatskim turističkim destinacijama, a turizam je duboko ukorijenjen u sam grad i lokalno stanovništvo. Krajem 19. stoljeća Poreč otkriva austrijska aristokracija te otvaranjem prvog javnog kupališta Bagno Parentino i hotela Riviera 1910. godine počinje se razvijati turizam u Poreču. Kroz drugu polovicu 20. stoljeća, otvaranjem velikih hotelijerskih tvrtki, Poreč postaje najpoznatija i najveća destinacija socijalnog turizma ali paralelno i destinacija komercijalnog turizma.

Nakon analize ključnih pojmova kulturnog turizma, povijesnog razvoja grada Poreča, povijesnog i suvremenog razvoja turizma, materijalne i nematerijalne kulturno – povijesne baštine Poreča, provedeno je i istraživanje s ključnim dionicima o mogućnostima unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča.

Za potrebe istraživanja proveden je intervju s ključnim dionicima, a dobiveni rezultati analizirani su SWOT analizom kako bi se predstavile snage, slabosti, prilike i prijetnje vezane za mogućnosti unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča kroz kulturni turizam. Postavljena hipoteza je istraživanjem potvrđena i smatram da Poreč može unaprijediti i valorizirati kulturno – povijesnu baštinu kako bi postao destinacija odgovornog kulturnog turizma. Istraživanje je pokazalo kompleksnost i interdisciplinarnost valorizacije kulturne baštine i razvoja kulturnog turizma. Razvojne šanse i prilike Grada Poreča za razvoj kulturnog turizma su zaista velike s obzirom na brojne mogućnosti i resursnu osnovu. Realizacijom

navedenih prijedloga i aktivacijom resursa može se kreirati cjelokupna zaokružena priča koja bi objedinila kulturu i turizam Grada Poreča. Poticanjem i razvojem kulturnog turizma Poreč može postati cjelogodišnja destinacija održivog turizma posebnih interesa i na taj način adekvatnije realizirati sve svoje potencijale.

Popis literature

a) Pisani izvori

Alberi, D., *Istria storia, arte, cultura*, Edizioni LINT, Trieste, 1997.

Blažević, I., *Povijest turizma Istre i Kvarnera*, Otokar Krešovani, Opatija, 1987.

Čorak, S., Mikačić V., *Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno*, Institut za turizam, Zagreb, 2006.

Gržinić, J., *Turizam i razvoj*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, 2018.

Jelinčić, D. A., *Abeceda kulturnog turizma*, MEANDARMEDIA, Zagreb, 2008.

Matijašić, R. (ur.), Matejčić, I., *Eufrazijana – katedrala u Poreču*, Pula, Istarska županija – Regione Istriana, 2014.

Milovan, A., Klarić, A., *Eufrazijeva bazilika u Poreču*, Sv. German, Pula, 1998.

Orlić, D., *Poreč: povijest, kultura, umjetnost, prirodne ljepote, turizam*, Turistička naklada, Zagreb, 2006.

Prelog, M., *Poreč grad i spomenici*, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb, 2007.

Richards, G. (ed.), *Cultural Tourism, Global and Local Perspectives*, New York, London, Oxford: THHP, 2007.

Šuran, F., *Turizam i teritorij*, Happy, Buje-Buie, 2016.

Urošević, N., Afrić Rakitovac, K., *Models of valorisation of cultural heritage in sustainable tourism*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, 2017.

b) Internetski izvori

Akcijski plan razvoja kulturnog turizma, Institut za turizam, Zagreb, 2015.,
https://mint.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/001_160128-AP_kulturni.pdf, 03.05.2020.

EX.PO AUS: <https://www.expoaus.org/>, 15.06.2020.

Giostra: <http://giostra.info/>, 22.08.2020.

Grad Poreč: <http://www.porec.hr/>, 18.08.2020.

Gradonačelnik.hr: <https://gradonacelnik.hr/>, 24.06.2020.

Istra Terra Magica: <https://www.istriaterramagica.eu/>, 15.08.2020.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske: <https://min-kulture.gov.hr/>, 18.08.2020.

Mosaic City: <http://mosaiccity.org/wp/>, 15.08.2020.

Održivi turizam u deset koraka, Institut za turizam, Zagreb:

<http://www.odraz.hr/media/152864/odrzivi-turizam-u-deset-koraka-small-file-size.pdf>,

03.09.2020.

Parentium: <https://www.parentium.com/>, 15.08.2020.

Poreština: <https://porestina.info/>, 15.08.2020.

Strategija gospodarskog razvoja Grada Poreča – Parenzo 2015. – 2020.:

https://www.parentium.com/database/privici/49748_1.pdf, 24.06.2020.

Strategija razvoja kulture grada Poreča – Parenzo 2017. – 2022.:

<https://www.knjiznicaporec.hr/wp-content/uploads/2018/10/Strategija-razvoja-kulture-Grada-Pore%C4%8Da-2017.-2022..pdf>, 24.06.2020.

Strategija razvoja kulturnog turizma 2008., Ministarstvo turizma.:

<http://arhiva.rera.hr/Portals/0/docs/eu-turizam/Strategij-Razvoja-Kulturnog-Turizma.pdf>,

31.08.2020.

TOMAS Kulturni turizam 2008., Institut za turizam:

http://www.iztg.hr/UserFiles/File/novosti/2009_TOMAS_Kulturni_turizam_2008_Sazetak_i_Prezentacija.pdf, 31.08.2020.

TOMAS Ljeto 2017, Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj, Institut za turizam:

<https://hrturizam.hr/wp-content/uploads/2018/07/Tomas-Ljeto-2017-Stavovi-i-potrosnja-turista-u-Hrvatskoj.pdf>, 29.08.2020.

TZ Poreč: <https://www.myporec.com/hr/>, 26.08.2020.

c) Znanstveni članci

Orlić, I., *Utjecaj masovnog turizma na domicilno stanovništvo Poreštine u doba socijalizma*, 2007., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/22904>, 24.06.2020.

Pančić Kombol, T., *Kulturno nasljeđe i turizam*, Rijeka, 2006., dostupno na:
<https://hrcak.srce.hr/8702>, 02.09.2020.

Popis priloga

a) Popis slika

Slika 1. Grad Poreč - starogradska jezgra

Slika 2. Gotička palača

Slika 3. Giostra

Slika 4. Unutrašnjost Eufrazijeve bazilike

b) Popis tablica

Tablica 1. Nedostaci u razvoju kulturnog turizma

Tablica 2. Prioriteti u razvoju kulturnog turizma

Tablica 3. Prosjek ostvarenih noćenja 1985. - 1989.

Tablica 4. Strateški cilj 4 - Poreč - globalno prepoznatljiva turistička destinacija

c) Intervjui provedeni u istraživanju

Intervju s ravnateljicom Zavičajnog muzeja Poreštine, dr. sc. Elenom Uljančić

Intervju s profesoricom doc. dr. sc. Lindom Juraković, vlasnicom umjetničke galerije Art atelier Rocco u starogradskoj jezgri Poreča

Intervju s Manuelom Hrvatin, nacionalna koordinatorica Europskog udruženja za interpretaciju baštine – Interpret Europe

Prilog 1. Intervju s ravnateljicom Zavičajnog muzeja Poreštine, dr. sc. Elenom Uljančić.

1. Možete li komentirati aktualnu situaciju u području održive valorizacije kulturno – povijesne baštine i općenito razvoja kulturnog turizma u Poreču?

Poreč je grad UNESCO –vog spomenika te grad koji živi od turizma. Kulturno – povijesna baština Poreča je parcijalno valorizirana, trenutno postoje određeni zahvati te renovacije ali ima još prostora za dodatni rad. Zavičajni muzej ima ulogu kao baštinska institucija prikupljati i promovirati znanje o baštini, no muzej je sada zatvoren ali radi hladni pogon. Bilo bi potrebno uložiti u novi muzejski postav i izraditi konzervatorski elaborat za cijelu spomeničku jezgru, a trenutno je pandemija Covid – 19 postavila kultura u vrlo tešku situaciju

2. Koji su ključni izazovi i problemi u području održive valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča? Koje su ključne razvojne šanse?

Prepreke održive valorizacije kulturno – povijesne baštine grada Poreča je upravo turizam jer ljudi stječu materijalnu korist od turizma te zarade preko sezone za cijelu godinu. Kako bi se održivo mogla valorizirati kulturno – povijesna baština u gradu ključno je pojačati nadzor konzervacijske službe koja je inače preseljena iz grada u Pulu, vratiti konzervatore u Porečki ured, potrebna je jača sprega između konzervatora i komunalnog ureda grada Poreča te smanjiti papirologiju. Itekako postoje razvojne šanse Poreča kao destinacije kulturnog turizma, grad ima kreativne ljude, pristojan proračun i itekako su postojane razvojne šanse velike. Kulturni turizam itekako se može razviti, mada znamo da turisti u Poreč dolaze isključivo zbog sunca i mora.

3. Eufrazijeva bazilika najvrjednije je kulturno dobro Poreča. Kako komentirate aktualni način valorizacije kompleksa? Postoje li planovi i strategije kojima bi se Eufrazijeva bazilika mogla kvalitetnije turistički valorizirati?

Biskupija je stekla novce za obnavljanje i restauraciju Eufrazijeve bazilike te ona je sada izvanredno obnovljena, a na obnovi su radili zaista priznati stručnjaci te Hrvatski restauracijski zavod, a kvaliteta u obnovi je jako dobra. Eufrazijeva bazilika mogla bi se kvalitetnije turistički valorizirati, postoji elaborat o upravljanju te dobivena su europska sredstva ali bazilika bi se trebala povezati i s različitom baštinom kako bi se mogla još bolje valorizirati.

4. Postoje li, po Vašem mišljenju, mogućnosti unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča kako bi Poreč postao destinacija odgovornog kulturnog turizma te kako bi kulturna dobra bila turistički valorizirana na održiv način?

Da, postoje mogućnosti unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča te grad bi mogao postati destinacija odgovornog kulturnog turizma no potreban je vrlo dobar marketing i uključivanje Poreča na kulturne rute. Bilo je već pokušaja ali naprosto nije dovoljno odrađena studija o tome.

5. Može li zbog svoje bogate kulturno – povijesne baštine Poreč postati destinacija održivog kulturnog turizma (ili on to već je)?

Kulturni turizam nije za masovni turizam već za posebnu skupinu ljudi koja je zainteresirana za takve vrijednosti. Poreč može svakako postati destinacija kulturnog turizma s obzirom na svoje bogatstvo ali sada nije.

Prilog 2. Intervju s profesoricom doc. dr. sc. Lindom Juraković, vlasnicom umjetničke galerije Art atelier Rocco u starogradskoj jezgri Poreča.

1. Možete li komentirati aktualnu situaciju u području održive valorizacije kulturno – povijesne baštine i općenito razvoja kulturnog turizma u Poreču?

Kao vlasnica umjetničke galerije istaknula bih da je 2004./2005. godine u Poreču bilo 48 galerijski prostora za prodaju slika i umjetnina, a sada su ostala samo tri prostora i to znači da je kulturna industrija u rapidnom padu. Kulturno – povijesna baština Poreča je većinskim djelom zapuštena, 80 posto. Kulturni spomenici nisu označeni tablicama za turiste, kulturna dobra nisu valorizirana, ne naplaćuju se, a nisu niti ograđena.

2. Koji su ključni izazovi i problemi u području održive valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča? Koje su ključne razvojne šanse?

U gradu ne postoji organizirani oblik udruge koji bi sačinio razvoj kulturnog turizma na nivou grada Poreča, ne postoji odjel u gradu Poreču koji bi potencirao suradnju umjetničkih organizacija, kulturnih organizacija, razvoj kulturnog turizma, kulturnih itinerera itd. Veliki je problem nekompetentnost upravljačkih kadrova u kulturi u svrhu razvoja turizma i nedovoljna povezanost gradskog i civilnog, odnosno javnog i privatnog sektora, a i nedovoljan je gradski

budžet. Također preveliki je problem, pogotovo u kulturnoj industriji, prodaja kineskih imitacija, suvenira, slika i slično pod pseudonimom original.

3. Eufrazijeva bazilika najvrjednije je kulturno dobro Poreča. Kako komentirate aktualni način valorizacije kompleksa? Postoje li planovi i strategije kojima bi se Eufrazijeva bazilika mogla kvalitetnije turistički valorizirati?

Eufrazijeva bazilika je najvrednije kulturno dobro Poreča, ali ona je individualno istaknuta te nedovoljno marketinški plasirana i nedovoljno turistički valorizirana.

4. Postoje li, po Vašem mišljenju, mogućnosti unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča kako bi Poreč postao destinacija odgovornog kulturnog turizma te kako bi kulturna dobra bila turistički valorizirana na održiv način?

Da jer aktivacijom takvih resursa, kulturnih resursa, u turističke svrhe mogla bi se formirati nova radna mjesta i puniti gradski budžet, što je svugdje u svijetu normalno, npr. Italija, Njemačka, Švicarska, Grčka, Turska.

5. Može li zbog svoje bogate kulturno – povijesne baštine Poreč postati destinacija održivog kulturnog turizma (ili on to već je)?

Poreč može postati destinacija kulturnog turizma i perspektiva kulturnog turizma grada Poreča je na stvaranju prepoznatljivosti, odnosno brendiranju grada kao kulturno – povijesnu destinacija, što do sada u praksi nije izvedeno.

Prilog 3. Intervju s Manuelom Hrvatin, nacionalna koordinatorica Europskog udruženja za interpretaciju baštine – Interpret Europe.

1. Možete li komentirati aktualnu situaciju u području održive valorizacije kulturno – povijesne baštine i općenito razvoja kulturnog turizma u Poreču?

Poreč je prekrasan grad s bogatom baštinom ali smatram da cjelokupna priča oko grada nije zaokružena. Istaknula bih Giostru koja je napravila jako puna za oživljavanje povijesti te prikazala kako je Poreč bio u 18. stoljeću. U gradu je vrlo aktivno i Pučko otvoreno učilište, a posebice Zavičajni muzej koji izdaje mnoge knjige te ravnateljica Elena Uljančić koja je bila pokretač udruge Giostra. Opena air festival je također dobar primjer kako hotelijer živi s

destinacijom ali Poreč bi mogao pokazati puno više nego što trenutno pokazuju, postoje mnogobrojne legende i mitovi te grad bi mogao još svašta imati i organizirati.

2. Koji su ključni izazovi i problemi u području održive valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča? Koje su ključne razvojne šanse?

Potrebno je skupiti sve dionike u kulturni i turizmu, umrežiti generacije da se više ispromovira kulturni turizma, a ne samo smještajni turizma. Trebam se raditi i na promociji gastronomije, napraviti osim pjevačkih i glazbenih događaja i kulturna događanja. Možda stvoriti ustanovu za kulturu, napraviti i kreirati kulturni itinerer, promovirati se kao grad mozaika, organizirati kulturno ljeto, a ne samo promovirati turizam sunca i mora.

3. Eufrazijeva bazilika najvrjednije je kulturno dobro Poreča. Kako komentirate aktualni način valorizacije kompleksa? Postoje li planovi i strategije kojima bi se Eufrazijeva bazilika mogla kvalitetnije turistički valorizirati?

Što se tiče UNESCO priče i Eufrazijeve bazilike, trebala bi biti jače izražena, pošto je to jedini UNESCO spomenik u Istri. Bazilika je trebala imati puno bolju priču te trebala bi biti puno više promovirana.

4. Postoje li, po Vašem mišljenju, mogućnosti unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča kako bi Poreč postao destinacija odgovornog kulturnog turizma te kako bi kulturna dobra bila turistički valorizirana na održiv način?

Postoje mogućnosti unapređenja i valorizacije ali trebali bi prvo shvatiti koliko je baština važna te ju valorizirati, uključiti različite sudionike, uključiti priče kao što je La mula de Parenzo, grad mozaika i slično.

5. Može li zbog svoje bogate kulturno – povijesne baštine Poreč postati destinacija održivog kulturnog turizma (ili on to već je)?

Smatram da samim time što se u gradu nalazi UNESCO spomenik grad na neki način i je destinacija kulturnog turizma ali i koji od naših gradova zapravo je destinacija kulturnog turizma, svi su po malo, svi imamo dokaze nekih vladara iz prošlosti.

Poreč može se razviti u pravu destinaciju održivog kulturnog turizma ali trebaju se formirati grupe, uključiti sudionike, potrebna je ustanova koja će se time baviti i sve iskoordinirati.

Sažetak

Grad Poreč smješten je na zapadnoj obali Istarskog poluotoka, a od druge polovice 20. stoljeća jedna je od najpoznatijih hrvatskih turističkih destinacija. Pošto je grad, usprkos bogatstvu kulturno resursne osnove još uvijek destinacija masovnog turizma, s ciljem osvještavanja o važnosti posebnih oblika turizma u ovom radu obrađen je Poreč kao destinacija kulturnog turizma. U radu se definira kulturni turizam i analizira resursna osnova Poreča, odnosno prikazan je njegov povijesni razvoj te povijesni i suvremeni razvoj turizma i analizirana je materijalna i nematerijalna kulturno – povijesna baština. Za potrebe pisanja završnog rada provedeno je istraživanje s ključnim dionicima o mogućnostima unapređenja i valorizacije kulturno – povijesne baštine Poreča, s ciljem da se utvrdi problematika i rješenja održive valorizacije kulturne baštine Poreča i razvoja kulturnog turizma, a dobiveni rezultati prikazani su SWOT analizom.

Ključne riječi: kultura, kulturni turizam, kulturno – povijesna baština, Poreč, Eufrazijeva bazilika.

Summary

The town of Poreč is located on the west coast of the Istrian peninsula and since the second half of the 20th century has been one of the most famous Croatian tourist destinations. Since Poreč is a mass tourism destination, in order to emphasise the importance of special interest tourism, the topic of this paper is Poreč as a destination of cultural tourism. The paper defines cultural tourism and analyzes the resources of Poreč, it presents its historical development and historical and contemporary development of tourism and analyzes the tangible and intangible cultural heritage. For the purpose of writing the case study, a research was done about possibilities of improving and valorizing the cultural and historical heritage of Poreč in order to determine the problems and solutions of valorization of cultural heritage of Poreč and the development of cultural tourism.

Key words: culture, cultural tourism, cultural heritage, Poreč, Euphrasian Basilica.